

МИНИСТЕРСТВО НА ФИНАНСИТЕ

ДОКЛАД

ПО ОТЧЕТА ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА

ДЪРЖАВНИЯ БЮДЖЕТ

ЗА 2002 ГОДИНА

СЪДЪРЖАНИЕ

1. ТЕНДЕНЦИИ В РАЗВИТИЕТО НА ВЪНШНАТА И ВЪТРЕШНАТА ИКОНОМИЧЕСКА СРЕДА	1
Външна среда	1
Икономическо развитие на България	3
Инфлация	4
Платежен баланс	5
Финансов сектор	6
2. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА КОНСОЛИДИРАНАТА ФИСКАЛНА ПРОГРАМА	8
Общ преглед	8
Въвеждане на Информационна система за финансово управление (ИСФУ) в бюджетната сфера	14
Развитие на средносрочното планиране и усъвършенстване методите на бюджетиране	15
Изготвяне на нотификационните таблици за дефицита и дълга	15
3. АНАЛИЗ НА ФИНАНСИРАНЕТО НА БЮДЖЕТНИЯ ДЕФИЦИТ ПО ИЗТОЧНИЦИ И АНАЛИЗ НА СЪСТОЯНИЕТО НА ДЪРЖАВНИЯ И ДЪРЖАВНОГАРАНТИРАНИЯ ДЪЛГ	17
Вътрешно финансиране на бюджетния дефицит	17
Приходи от приватизация	19
Разходи по вътрешния държавен дълг	20
Външно финансиране на бюджетния дефицит	22
Разходи по външния дълг	24
4. АНАЛИЗ НА ВЗЕМАНИЯ И ДЯЛОВИ УЧАСТИЯ В МЕЖДУНАРОДНИ ФИНАНСОВИ ИНСТИТУЦИИ И ДРУГИ ИЗВЪРШЕНИ ПЛАЩАНИЯ В ТАЗИ ВРЪЗКА	26

5. ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПРИХОДИТЕ В ЦЕНТРАЛНИЯ И МЕСТНИТЕ БЮДЖЕТИ 28

Данъчни приходи 28

Данъци върху печалбата 28

Данък върху дивиденда 30

Финансови институции 30

Данък върху доходите на физическите лица 31

Приходи от ДДС 31

Приходи от акцизи 33

Акцизи от горива 33

Акцизи от тютюневи изделия 34

Акцизи от пиво, вино и спиртни напитки 34

Акцизи от други стоки 34

Мита и митнически такси 34

Имуществени данъци 36

Неданъчни приходи 37

6. АНАЛИЗ НА БЮДЖЕТНОТО ФИНАНСИРАНЕ НА РЕАЛНИЯ СЕКТОР 38

Субсидии за реалния сектор 38

Финансиране на програми в добивната промишленост и отстраняване на минали екологични щети 40

Концесионна дейност 41

Финансиране на социални дейности от централния бюджет 41

Анализ на приходите, разходите и политиката на държавен фонд “Земеделие” за 2002 г. 42

7. АНАЛИЗ НА КАСОВОТО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА СУБСИДИИТЕ ЗА ТЕКУЩА ДЕЙНОСТ НА ОРГАНИЗАЦИИТЕ С НЕСТОПАНСКА ЦЕЛ 45

Функция “Здравеопазване” 45

Функция “Социално осигуряване, подпомагане и грижи” 46

Група “Работи и служби по социалното осигуряване, подпомагане и заетостта” 46

Група “Туризъм” 46

Група “Култура” 46

Функция “Почивно дело, култура, религиозни дейности” 46

Група “Религиозно дело” 46

Функция “Икономически дейности и услуги”	47
<i>Група “Други дейности по икономиката”</i>	47
8. ОТЧЕТ НА КАПИТАЛОВИТЕ РАЗХОДИ ПО КОНСОЛИДИРАНАТА ФИСКАЛНА ПРОГРАМА	48
9. АНАЛИЗ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА БЮДЖЕТИТЕ НА МИНИСТЕРСТВОТА И ВЕДОМСТВОТА ПО ФУНКЦИИ	49
Функция “Общи държавни служби”	51
<i>Група “Изпълнителни и законодателни органи”</i>	51
<i>Група “Общи служби”</i>	53
<i>Група “Наука”</i>	53
Функция “Отбрана и сигурност”	55
<i>Група “Отбрана”</i>	55
<i>Група “Съдебна власт”</i>	55
<i>Група “Администрация на затворите”</i>	55
Функция “Образование”	56
Функция “Здравеопазване”	57
Функция “Социално осигуряване, подпомагане и грижи”	59
<i>Група “Социални помощи и обезщетения”</i>	59
<i>Група “Работи и служби по социалното осигуряване, подпомагане и заетостта”</i>	60
Функция “Жилищно строителство, благоустройство, комунално стопанство и опазване на околната среда”	60
Функция “Почивно дело, култура, религиозни дейности”	61
<i>Група “Почивно дело”</i>	61
<i>Група “Физическа култура и спорт”</i>	61
<i>Група “Култура”</i>	62
<i>Група “Религиозно дело”</i>	64
Функция “Икономически дейности и услуги”	64
<i>Група “Минно дело, горива и енергия”</i>	64
<i>Група “Селско стопанство, горско стопанство, лов и риболов”</i>	65
<i>Група “Транспорт и съобщения”</i>	66
<i>Група “Промислено строителство”</i>	67
<i>Група “Други дейности в икономиката”</i>	67
Функция “Разходи, неклассифицирани в другите функции”	68
10. АНАЛИЗ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА КОНСОЛИДИРАНИЯ ДЪРЖАВЕН БЮДЖЕТ ПО ФУНКЦИЯ “ОТБРАНА И СИГУРНОСТ”	69
11. АНАЛИЗ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА БЮДЖЕТА НА СМЕТНАТА ПАЛАТА	72

12. АНАЛИЗ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА БЮДЖЕТА НА СЪДЕБНАТА ВЛАСТ	73
13. АНАЛИЗ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА КОНСОЛИДИРАНИЯ БЮДЖЕТ НА ДЪРЖАВНОТО ОБЩЕСТВЕНО ОСИГУРЯВАНЕ	75
Изпълнение на бюджета на Учителския пенсионен фонд	76
14. АНАЛИЗ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА БЮДЖЕТА НА НАЦИОНАЛНАТА ЗДРАВНООСИГУРИТЕЛНА КАСА	77
15. АНАЛИЗ НА КАСОВОТО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА БЮДЖЕТА НА БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ	79
16. АНАЛИЗ НА КАСОВОТО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА БЮДЖЕТА НА БЪЛГАРСКА НАЦИОНАЛНА ТЕЛЕВИЗИЯ	81
17. АНАЛИЗ НА КАСОВОТО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА БЮДЖЕТА НА БЪЛГАРСКО НАЦИОНАЛНО РАДИО	83
18. АНАЛИЗ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА БЮДЖЕТА НА ДЪРЖАВНИТЕ ВИШИ УЧИЛИЩА	85
19. АНАЛИЗ НА КАСОВОТО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ОБЩИНСКИТЕ БЮДЖЕТИ И ВЗАИМООТНОШЕНИЯТА ИМ С ЦЕНТРАЛНИЯ БЮДЖЕТ	86
20. НАЦИОНАЛЕН ФОНД КЪМ МИНИСТЕРСТВО НА ФИНАНСИТЕ	91
ЗАКЛЮЧЕНИЕ	93

1. ТЕНДЕНЦИИ В РАЗВИТИЕТО НА ВЪНШНАТА И ВЪТРЕШНАТА ИКОНОМИЧЕСКА СРЕДА

Външна среда

Очакванията, че световната икономика ще започне да се възстановява от рецесията през втората половина на 2002 г. не се реализираха. Възстановяването бе забавено и поради липсата на доверие сред икономическите агенти, основана на опасенията за влиянието на по-слабия от очакванията икономически растеж в световен мащаб, както и на високите цени на петрола. През април 2003 г. Европейската комисия (ЕК) коригира прогнозите си за растежа на световната икономика през 2003 и 2004 г., като ги намали съответно с 0.4 процентни пункта до 3.2% за 2003 г., и с 0.3 процентни пункта до 3.7% за 2004 г.¹ Най-голямата световна икономика – тази на САЩ, отбеляза икономически растеж от 2.4% през 2002 г. За макар и бавното възстановяване на американската икономика решаващо значение имаха мерките на паричната и фискалната политика. Федералният резерв намали официалния лихвен процент до 1.25%, а Конгресът на САЩ гласува фискален пакет, възлизащ на близо 1.5% от БВП, който включва намалението на данъците през 2001 г. и допълнителни фискални мерки (вкл. увеличени разходи за отбрана), гласувани през март 2002 г. Според ЕК несигурното възстановяване на американската икономика ще продължи и в периода 2003 - 2004 г., подпомагано от паричната и фискалната политика, както и от стабилния растеж на производителността. Очакванията на ЕК от пролетта за растеж на американската икономика през 2003 и 2004 г. са съответно 2.4 и 2.5% (ревизия в посока понижаване на растежа през 2004 г. с 0.3 процентни пункта).

За 2002 г. растежът в еврозоната е едва 0.9%. Икономиката набра необходимата инерция през 2002 г. и растежът през четвъртото тримесечие на годината достигна едва 0.2% (спрямо същото тримесечие на предходната година). Основните търговски партньори на България – Германия и Италия реализират едни от най-слабите темпове на растеж сред страните от еврозоната съответно 0.2% и 0.4%. Основните пречки за по-бързия растеж на икономиката на Европейския съюз (ЕС) са влошаването на конкурентноспособността в резултат на

¹ Spring 2003 Economic Forecasts, European Commission.

поскъпването на еврото, влошените условия на пазара на труда и слабите инвестиции. Това обяснява и понижените очаквания на международните институции за растеж. Прогнозите за растежа на еврозоната през 2003 г. и 2004 г. на ЕК са съответно 1% и 2.3%, а тези на Международния валутен фонд (МВФ) са много близки до тях - съответно 1.1% и 2.3%. Според МВФ затягането на фискалната политика и поскъпването на еврото са сред основните причини за очакванията за по-нисък растеж.

През четвъртото тримесечие на 2002 г. икономиката на Япония продължи да нараства с темп от 0.5%, като основни двигатели бяха частното потребление и нетният износ. Независимо от това, растежът през 2002 г. е едва 0.3%. Очакванията на ЕК за растежа на БВП в Япония през 2003 г. и 2004 г. са съответно 1.2% и 1.3%. Перспективите за развитието на икономиката остават неясни. Устойчивата дефлация, структурната неефективност, лошата фискална позиция и обременената с лоши кредити финансова система, остават риск за бъдещето ѝ развитие.

През 2002 г. равнището на водещата инфлация² в еврозоната възлезе на 2.2%, като намаля с 0.2 процентни пункта спрямо 2001 г. В еврозоната равнището на инфлация се очаква да бъде около 2.1% през 2003 г., което е с 0.1 процентни пункта над определената от Европейската централна банка граница от 2%.

Съществуват, обаче и опасения за нарастване на инфлацията поради вероятен натиск за по-бързо увеличаване на заплатите. Това е слабо вероятно поради стагнацията на световната икономика. За 2002 г. базисната инфлация в САЩ падна малко под 2%. В световен мащаб според МВФ потребителските цени през 2003 г. ще нараснат с по-малко от 2% в развитите икономики и с по-малко от 6% в развиващите се държави.

Бавното възстановяване на световната икономика отложи повишаването на международните лихвени проценти.

Официалният лихвен процент (Federal funds rate) в САЩ бе намален за пореден път през ноември 2002 г. с 0.5 процентни пункта до 1.25%, докато в еврозоната той бе намален четири пъти през 2002 г., като при последната корекция от 6.11.2002 г. той достигна равнище от 2.75%. Въпреки постепенното излизане на японската икономика от дълбока рецесия, колебливият ѝ икономически растеж се нуждае от допълнителен стимул. Паричната политика в страната, обаче, не е в състояние да го осигури чрез понижаване на лихвените проценти,

² В ЕС това е инфлация, като при нейното изчисляване се включват контролираните цени, както и цените на сезонните стоки – това са всички хранителни стоки и енергийни носители.

тъй като те вече са достигнали нива около 0%.

Очакваното повече от година значително обезценяване на щатския долар спрямо еврото се състоя едва през второто тримесечие на 2002 г. Американската валута се понижи от ниво 0.87 щ.д. за 1 евро в началото на второто тримесечие до 1.01 щ.д. за 1 евро в средата на юли. Щатската валута се обезцени от високата си стойност от 0.86 щ.д. за 1 евро в края на януари 2002 г. до около 1.08 щ.д. за 1 евро към март 2003 г., като обезценката му спрямо еврото е близо 10%. Главните фактори, които определиха обезценката на долара, са по-колебливият ръст на американската икономика от този, предвиден от финансовите пазари, наблюдаваната тенденция на увеличаване дефицита по текущата сметка на икономиката, както и растящото геополитическо напрежение в световен план.

Допълнително влияние в тази посока имаше и спадът на американските фондови индекси, повлияни в значителна степен от информацията за счетоводни злоупотреби в някои от големите американски компании.

Очакванията за ново поевтиняване на щатския долар спрямо еврото все още са високи вследствие на несигурността, произтичаща от публикуваните през април 2003 г. противоречиви данни за американската икономика – колеблив икономически растеж, понижени индекси на потребителското и бизнес доверие, постоянно колебаещи се цени на акциите, както и увеличаване равнището на безработица.

Икономическо развитие на България

По предварителни данни на Националния статистически институт (НСИ), БВП за 2002 г. е 32 323.7 млн.лв., като реалният растеж за годината е 4.8%. От страна на търсенето най-голям принос имат износът и потреблението. Инвестициите нарастват реално спрямо 2001 г. с 9.3% и делът им в БВП е 19.7%.

	2001 г.	2002 г.	
	Реални растежи	Реални растежи	Приноси в растежа
Брутен вътрешен продукт	4.1%	4.8%	4.8%
По компоненти на използването	-	-	-
Крайно потребление	4.4%	4.1%	3.6%
Индивидуално	4.6%	3.9%	3.0%
Колективно	2.9%	6.2%	0.6%
Брутни инвестиции	-	-	-
Инвестиции в основен капитал	23.3%	9.3%	1.7%
Изменение на запасите	-	-	-1.0%
Търговски баланс	-	-	-
Износ на стоки и услуги	10.0%	6.2%	3.4%
Внос на стоки и услуги	14.8%	4.7%	-3.0%

От страна на предлагането секторът на услугите дава най-голям принос за растежа. За годината реалният растеж на този сектор е 5.1%, като делът му в БВП нарасна до 52.7%. Най-бързо развиващи се отрасли на услугите през 2002 г. бяха съобщенията и туризма. Индустриалният сектор също регистрира сериозен растеж. За деветмесечието растежът му беше 4%, а силните продажби на сектора са индикации, че този растеж се е запазил и до края на годината. Отраслите с най-значим положителен принос в общите продажби са от преработващата промишленост. Растежът на общите продажби идва най-вече от експортно ориентирани отрасли, които регистрират голямо увеличение на продажбите за износ. Селското стопанство също има положителен принос, тъй като регистрира силен растеж от 5.1%.

Инфлация

Годишната инфлация в края на 2002 г. е 3.8%, а средногодишната е 5.8%. Формирането на инфлацията от гледна точка на пазарни и контролирани³ (административни) цени, показва значителното повишение и принос на втората група. Именно на позициите с контролирани цени в ИПЦ (Индекс на потребителските цени) се дължи по-голямата част от поскъпването

³ От въвеждането на паричен съвет броят на стоките и услугите с контролирани от правителството цени е сведен до няколко на брой позиции от потребителската кошница за изчисляване на инфлацията: цигари, водоснабдяване, електроенергия, топлоенергия, лекарства, пощенски и телефонни услуги. През 2002 г. относителният дял на тези групи беше 21.3%.

при нехранителните стоки и услуги. В началото на годината инфлацията беше силно повлияна от въведените нови акцизи за някои стоки и ДДС за българските лекарства, повишената такса за смет и прехвърлянето на част от ценовото повишение в януари 2002 г. за електроенергията и топлоенергията, заради отменителното решение на Върховния административен съд (ВАС) през декември 2001 г. относно поскъпването на тези две услуги. Годишното поскъпване при някои стоки и услуги с контролирани цени е както следва: цигари (44.2%), лекарства (20.8%), електроенергия (24.4%), топлоенергия (14.9%) и водоснабдяване (13.9%). Инфлацията на неконтролираните цени (базисната инфлация) е отрицателна. За това допринесе намаляването на цените на храните.

През 2002 г. външните фактори за изменението на цените в страната – международните цени на петрола и валутния курс долар/ евро се изменяха в противоположни посоки. Докато щатският долар поевтиняваше спрямо еврото, което се наблюдаваше през цялата година, то международните цени на петрола се покачваха. Спада в курса на щатския долар (с 12.2% в края на годината) имаше задържащо влияние за покачването на общото равнище на цените. Като се има предвид, че България е нетен вносител на горива, по-ниският долар донякъде е компенсирал поскъпването на цената на суровия петрол. Международната цена на суровия нефт – Брент поскъпна с 53.3% в доларово изражение.

Платежен баланс

Въпреки, че очакванията за бързото възстановяване на световната икономика не се сбъднаха през 2002 г., дефицитът по текущата сметка на платежния баланс намалѐ, както в номинално изражение, така и като процент от БВП – от 6.2% за 2001 г. до 4.4% за 2002 г. Салдото по текущата сметка се подобрява за първи път от 1998 г. насам.

Индикаторът условия на търговия е по-добър за 2002 г. с 0.5% спрямо предходната година и това благоприятства динамиката на българската външна търговия. Ускори се ръстът на износа на българските стоки. През 2002 г. той нараства номинално с 11.6%, докато през 2001 г. неговият номинален ръст беше 6%. В същото време ръстът на вноса на стоки се забави – от 11.6% за 2001 г. на 8.8%.

Цените на изнасяните от България стоки са по-ниски с 1% от тези през 2001 г. и физическият обем на износа се увеличи с 12.4%, което потвърди способността на страната да запази сравнително добра конкурентноспособност при неблагоприятни условия в световен

машаб. Увеличава се износът на повечето от групите стоки, като най-висок е ръстът на инвестиционните стоки. Най-съществен принос за това има износът на машини, уреди и апарати, които се увеличиха с 18.3% и достигнаха относителен дял от 4.9% от общия износ. В тази група се включват високотехнологични производства с относително висок дял на добавената стойност. Освен това те са по-малко податливи на резки промени в обемите на търговия.

Повече от 70% от дефицитът на търговския баланс се финансира от положителните салда на услугите и текущите трансфери. Постъпленията от туризъм са се увеличили с 11.1% и се очертават като все по-важен източник за платежния баланс.

Салдото на финансовата сметка за 2002 г. покрива почти два пъти дефицита на текущата сметка. То е с почти 590 млн. щ. д. по-високо спрямо предходната година. Това се дължи на намалението на депозитите на българските банки в чужбина и увеличаването на тяхната кредитна експозиция към българския частен сектор, както и на продажбата на освободените ценни книжа, обезпечавали заменените брейди облигации.

Финансов сектор

Паричната маса (М3) се увеличи през 2002 г. с 12.3% (до 14.2 млрд. лв.), което се свързва както с положителния нетен паричен поток от външния сектор към българската икономика, така и с подобряването на финансовото посредничество, осъществявано от търговските банки.

От компонентите на паричното предлагане – паричните агрегати, бързоликвидният агрегат М1 нарасна през 2002 г. с 13.5% (658.8 млн. лв.) в номинално и с 9.3% в реално изражение. Квази-парите се увеличиха номинално с 11.4% или 821.7 млн. лв., а компонентите с най-ниска ликвидност нараснаха с 13.2% (65.9 млн. лв.).

От гледна точка на активите на банковата система годишното увеличение на паричната маса намери израз преди всичко в повишение на нетните вътрешни активи (с 37.8% или 1.28 млрд. лв. спрямо края на 2001 г.). За същия период нетните чуждестранни активи на банковата система нараснаха с 2.8% (261.1 млн. лв.) като техният прираст се свързва единствено с увеличението на валутните резерви на Българска народна банка (БНБ).

Годишното увеличение на нетните вътрешни активи на банковата система се дължи изцяло на нарастването на вътрешния кредит – с 26.6% (1.65 млрд. лв.) за периода от края на 2001 г. до края на 2002 г. Принос за този прираст има само повишаването на вземанията на

банковата система от неправителствения сектор с 44% или 1.96 млрд. лв. Нарастна и отношението на кредита за неправителствения сектор към БВП – до 19.9% в края на 2002 г. (15% в края на 2001 г.). Вземанията от правителствения сектор намаляват с 18.1% (около 314 млн. лв.) за споменатия период.

Най-голям принос за ръста на кредита за неправителствения сектор имат, кредитът за частните предприятия, който се увеличи с около 1.4 млрд. лв., и кредитът за населението, нараснал с 380.7 млн. лв.

По отношение на банковото кредитиране, освен количествените изменения впечатление правят още няколко факта. През 2002 г. се наблюдават известни промени в политиката на банките по отношение срочност на кредитите. Те все още предпочитат да отпускат повече краткосрочни кредити, но има тенденция за приближаване на месечните размери на краткосрочните и дългосрочни кредити. Продължава да се увеличава делът на редовните кредити и да намалява делът на тези, класифицирани като загуби. Това са косвени индикатори за намаляващ, според търговските банки, риск в икономиката.

2. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА КОНСОЛИДИРАНАТА ФИСКАЛНА ПРОГРАМА

Общ преглед

Изпълнението на консолидираната фискална програма⁴ за 2002 г. представя най-пълно фискалната позиция на страната. Агрегираните данни преди всичко следва да се разглеждат в контекста на постигане основните цели на фискалната политика, провеждана през 2002 г. и насочена към реструктуриране и оптимизиране на публичния сектор, модернизиране на публичните услуги и постигане на устойчив икономически растеж. Следваната фискална стратегия, предопределена от валутния борд и важните структурни реформи, внимателно конструирана върху основните принципи на фискалния мениджмънт – прозрачност, стабилност, отговорност, справедливост и ефективност осигури изпълнението на основните бюджетни параметри и постигането на макроикономическа стабилност.

Изпълнението на консолидирания държавен бюджет за 2002 г. е както следва:

млн. лв.

Показатели	2001 г. Изпълнение	2002 г. Програма	2002 г. Изпълнение	Изпълнение към програма в %	Изпълнение към 2001 г. в %
Приходи	11 837.4	12 406.0	12 523.3	100.9	105.8
Данъчни	9 190.5	9 683.7	9 596.7	99.1	104.4
Неданъчни	2 283.7	2 220.3	2 624.8	118.2	114.9
Помощи	363.2	502.0	301.8	59.8	82.7
Разходи	12 096.6	12 663.3	12 732.5	100.5	105.3
Дефицит	-259.2	-257.3	-209.2	-	-

Постигнатите резултати при изпълнението на държавния бюджет отразяват основните мерки, заложи в Бюджет 2002, предвид приоритетите, изведени в Управленската програма на правителството и с оглед поддържането на макроикономическа стабилност. Следваната стратегия в средносрочен план за балансиране на бюджета е функция на състоянието на

⁴ Консолидираната фискална програма обхваща републиканския бюджет и всички автономни бюджети - на общините, осигурителните фондове, ДВУЗ, БАН, БНТ, БНР, Висшия съдебен съвет, както и извънбюджетни фондове и сметки на централно и местно равнище. Републиканският бюджет включва централния бюджет, бюджетите на министерства и ведомства и бюджета на Сметната палата.

текущата сметка на платежния баланс и препоръчителното избягване на двойните високи дефицити по текущата сметка и по бюджета. Разумната и добре осмислена бюджетна политика в условията на натрупани просрочия от минали години, основно в системите на здравния сектор и общинските бюджети, активната политика по управлението на дълга, намирането на баланс при реализирането на положителните ефекти в процеса на изпълнение на бюджета са характерни за бюджетната 2002 година.

Изпълнението на приходите по консолидирания бюджет за 2002 г. е с 0.9% над годишната програма. Сравнени с реализираните номинални приходи за 2001 г. се отчита увеличение с 5.8%. Номиналните приходи като цяло се изпълняваха нормално, като с преизпълнението на неданъчните приходи, в сравнение с предвидените, се компенсира неизпълнението на данъците върху доходите, ДДС, акцизите и осигурителните вноски. Като дял от БВП те представляват 38.7% за 2002 г., при 39.8% за 2001 г. Изпълнението на приходите през годината се обуславяше по-скоро от промените в данъчните закони, отколкото от динамиката на макроикономическите променливи.

В изпълнението на данъчните приходи за 2002 г. се отразява провежданата от правителството политика на намаляване на данъчната тежест и разширяване на данъчната основа в областта на преките данъци и плавно преместване на относителната данъчна тежест от преки към косвени данъци в рамките на поддържане на нисък бюджетен дефицит.

Относителният дял на данъчните приходи в общия размер на приходите е 76.6%, което представлява 29.7% от БВП, при 30.9% за 2001 г. Изпълнението на преките данъци е в размер на 5 103.8 млн. лв. или 15.8% от БВП. В сравнение с размера на преките данъци, който беше отчетен за 2001 г., се наблюдава намаление с 1.4%.

С най-голямо изпълнение – 122.8% спрямо плана е данъкът върху печалбата. В общия му размер най-голям относителен дял има данъкът от нефинансовите предприятия, чието изпълнение е 127.1%. Размерът на приходите от данък върху печалбата от финансови институции за отчетния период в сравнение с тези от миналата година е по-нисък. Тази тенденция беше съобразена още на етапа на планиране, отчитайки процеса на приватизация в банковия сектор.

Благоприятно за бюджета беше увеличението на фонд работна заплата през годината, което оказва подкрепа за приходите от данък върху доходите на физическите лица и те номинално намаляха само пренебрежително спрямо 2001 г.

По бюджетите на социалното осигуряване са постъпили приходи от осигурителни вноски в размер на 3 075.7 млн. лв. или 95.9% изпълнение спрямо програмата. Осигурителните вноски представляват 9.5% от БВП и са с относителен дял 60.3% в общия размер на преките данъци. За бюджета на Националния осигурителен институт (НОИ) изпълнението е 96.0%, а за бюджета на Националната здравноосигурителна каса (НЗОК) – 95.3%. През последните години се очерта тенденция на неизпълнение на заложените по програма приходи от осигурителни вноски. Конкретните административни мерки насочени към подобряване събираемостта на тези приходи са законодателните промени, с които се въвежда задължителна регистрация на трудовите договори и минималните осигурителни прагове за целите на осигуровките от началото на 2003 г.

Като цяло правителството и Народното събрание предприеха редица мерки за осигуряване и провеждане на ефективен контрол на събираемостта на държавните вземания. По-важните от тях са: приемане на закон за създаването и функционирането на Национална агенция за приходите; внедряването на вътрешна информационна система, пряко свързана с НОИ; усъвършенстването на координацията на работата между данъчната администрация и тази на НОИ; законодателните промени свързани с промяна начина на плащане на ДДС и акциз при внос на стоки, с оглед ефективен контрол от страна на митническите органи; създаването и функционирането на мобилни митнически групи към Агенция “Митници”, с оглед борбата с корупцията и митническите измами; въвеждане през 2002 г. на “ДДС-сметка” за получаване и плащане на сумите от ДДС, която от 2003 г. е задължителна за прилагане от данъчно регистрираните лица.

Изпълнението на косвените данъци е в размер на 4 190.2 млн. лв. или 13.0% от БВП. Пропорцията между относителния дял на преките данъци 53.2% и на косвените данъци 43.7% в общия размер на данъчните приходи за 2002 г. сравнена със същата за 2001 г. (преки данъци 56.6% и косвени данъци 40.9%), показва плавната тенденция към преместване относителната данъчна тежест от преките към косвените данъци.

С най-висок относителен дял в косвените данъци са приходите от ДДС, които са в размер 2 688.0 млн. лв. (8.3% от БВП) и 96.7% изпълнение спрямо годишния разчет. В сравнение с 2001 г., по-високите номинални растежи на приходите от ДДС и акцизи – съответно 9.5% и 18.7%, се дължат на разширената данъчна основа за ДДС, както и на увеличението на някои акцизни ставки. В групата на косвените данъци приходите от митни сборове бележат най-високо изпълнение 188.4%. Акцизите и пътната такса остават с най-

ниско изпълнение от 95.2%, което е в резултат на слабото изпълнение на приходите от акциз при внос на стоки 70.0% и приходите от такси върху течните горива от доставки при внос 48.4%.

Приходите от други данъци (имуществените данъци и данъците, удържани при източника на доход) са в размер на 302.7 млн. лв., което представлява 0.9% от БВП и 96.6% изпълнение спрямо годишната програма.

Неданъчните приходи са изпълнени 118.2% спрямо годишния разчет и представляват 8.1% от БВП. Относителният им дял е 20.9% в общо реализираните приходи за 2002 г. С най-голямо преизпълнение са приходите от държавни, общински и съдебни такси 155.2%, от глоби, санкции и наказателни лихви 105.3% и направената от БНБ вноска от превишение на приходите над разходите 115.2%.

Ниско ниво на изпълнение, спрямо програмата се наблюдава в позицията на приходите от помощи 60%, които представляват 0.9% от БВП. Заложените равнища по програма са главно въз основа на очакванията за постъпления от предприєдинителните фондове на Европейския съюз. Изпълнението на помощите показва забавена скорост и ритмичност при усвояването на средствата от предприєдинителните фондове.

Фискалната политика е главния инструмент за поддържане на макроикономическа стабилност в условията на паричен съвет. Предвид провеждана от правителството данъчна политика, разходната политика има ключова роля за изпълнението на основните бюджетни параметри и постигането на балансиран бюджет в средносрочен план. През отчетния период бяха положени максимални усилия за оптимално разпределение на разходите с оглед рационализирането и повишаването на тяхната ефективност.

Изпълнението на разходите по консолидираната фискална програма е в размер на 12 732.5 млн. лв. или 100.5% спрямо годишните разчети за 2002 г. При преглед на нивата на разходите по консолидирания бюджет като процент от БВП за последните няколко години се потвърждава тенденцията на постепенно понижаване на общото им равнище (за 1999 г. - 42.4%, за 2000 г. - 42.0%, за 2001 г. - 40.7%, за 2002 г. - 39.4%). Посочената тенденция отразява също и полаганите усилия за по-добро разпределение на разходите, засилване на бюджетната дисциплина, усъвършенстване на платежната система с въвеждането на единната сметка и създаването на условия за ефективен контрол при разходването на бюджетния ресурс.

Най-същественият начин, по който външната обстановка повлия на изпълнението на консолидирания бюджет, бе чрез лихвените равнища. Активното управление на държавния дълг, понижаването на лихвите на международните пазари, заедно с обезценката на курса на долара спрямо еврото са определящите фактори за реализираната икономия от разходите за плащане на лихви. Това доведе до значително по-ниски разходи за обслужване на външния дълг 69.3% спрямо разчетите за 2002 г. По отношение на вътрешния дълг беше постигнато оптимизиране на неговата структура и намаляване на реализираната доходност на първичния пазар, които допринесоха за намаляване разходите за лихви по вътрешни заеми 77.2% спрямо разчета. Така общият размер на разходите за плащане на лихви е 712.8 млн. лв. или 71.0% спрямо разчета за 2002 г., което представлява 5.6% в общия размер на разходите. Лихвените плащания по обслужването на държавния дълг за 2002 г., представени като процент от БВП, запазват трайната тенденция към намаление на общите нива (за 1999 г. - 3.9%, за 2000 г. - 4.0%, за 2001 г. - 3.7%, за 2002 г. - 2.2%).

По-ниските лихвени плащания като цяло, както и преизпълнението на приходите по републиканския бюджет бяха използвани за удовлетворяването на приоритетни потребности в бюджетния сектор, включително изчистване на просрочени плащания на общини и болници.

Одобрени бяха 100 млн. лв. за изплащане на коледни добавки към пенсиите. Осигурена беше възможност на заетите в бюджетната сфера да получат до една работна заплата през месец декември, като общините и съдебната власт бяха подпомогнати от правителството чрез осигуряване на 50% от необходимия им ресурс. На общините в пълен размер бяха предоставени договорените с националното сдружение на общините 219.6 млн. лв. за текущи и капиталови разходи и още 43 млн. лв. допълнително, в т.ч. и сумите по реда на параграф 24 от ПЗР от Закона за държавния бюджет на Република България (ЗДБРБ) за 2002 г. Така бяха изпълнени от страна на Министерство на финансите ангажиментите, договорени с Националното сдружение на общините, но от друга страна общините частично изпълниха своите ангажименти за недопускане на нови просрочия. Допълнително предоставените средства подкрепиха и първите стъпки от програмата за реформи в общините, насочена към разграничаване на общинските от държавните отговорности и предоставяне повече свобода на общините при управление на бюджетите им. За покриване просрочията на болниците бяха осигурени допълнително 100 млн. лв., на Министерството на образованието бяха предоставени 60 млн. лв. за средното и висшето образование.

През 2002 г. все още нелихвените разходи запазват високото си равнище 37.2% от БВП, вследствие по-бавните темпове на реструктуриране и оптимизиране на публичния сектор и на високия дял на недискреционните разходи в общите такива. В общата структура на разходите преобладават тези за социално осигуряване и грижи 36.4%. Това е резултат от комбинацията на демографски тенденции, икономическото развитие и необходимостта да бъде намалена бедността сред голяма част от населението. Социалните разходи възлизат на 14.3% от БВП, като пенсиите представляват най-голямата категория с дял от 9.1% от БВП. Разходите за заплати и осигурителни вноски представляват 5.6% от БВП и заемат 14.3% от общите разходи.

Капиталовите разходи, въпреки изпълнението си от 101.7% спрямо програмата, остават с малък относителен дял в общия размер на нелихвените разходи 8.7%. В процент от БВП 3.8% за 2002 г. капиталовите разходи бележат спад от 0.4 процентни пункта спрямо 2001 г.

Приоритетите при финансирането на провежданите структурни реформи в икономиката бяха насочени към социално значими области като енергийния сектор, железопътната и автомобилна транспортна система, техническата ликвидация и екологическа рекултивация на обекти от въгледобива, рудодобива и уранодобива, както и за възстановяване на минали екологични щети и саниране на околната среда. За 2002 г. разходите за субсидии остават на нивото от миналата година 2.4% от БВП, като се забелязва лек спад от 0.1% от БВП в размера на субсидиите за нефинансовите предприятия и организации с нестопанска цел, в съответствие с възприетата политика за постепенното им намаляване и стриктно спазване на твърди бюджетни ограничения.

Разгледани по функционален признак разходите отразяват основната цел на политиката на правителството в рамките на бюджетните ограничения и одобрените приоритети. С най-голям относителен дял са средствата, осигуряващи провеждането на социалната и здравната реформа (съответно 34.1% в общите разходи, 13.4% от БВП и 11.3% в общите разходи, 4.4% от БВП), както и средствата за образование (10.6% в общите разходи, 4.2% от БВП), наука (0.9% в общите разходи, 0.4% от БВП), култура (1.6% в общите разходи, 0.6% от БВП).

Провеждането на трайна политика по ограничаване и консолидиране на извънбюджетните сметки и фондове създаде условия за подобряване на фискалната прозрачност и въздейства позитивно върху контрола на бюджетния дефицит, като елиминира генериране на допълнителни дефицити и спомогна за по-ефективното управление и контрол на публичните разходи.

През отчетния период дефицитът бе ограничен до 0.65% от БВП, срещу предвидения по закон 0.8% от БВП. Първичното салдо на консолидирания бюджет, което е индикатор за посоката на фискалната политика, спадна от 2.8% (или 3.1% на сравнима база) от БВП през 2001 г. до 1.6% през 2002 г., в резултат на допълнително одобрените разходи. Трябва да се отбележи, че тази фискална експанзия беше осъществена за сметка на спестяванията от по-ниски разходи за лихви, а не за сметка на увеличение на касовия дефицит.

Фискалният резерв към 31.12.2002 г., изчислен по програмни валутни курсове, възлиза на 3 335.7 млн. лв. През 2002 г. продължава да се поддържа високо ниво на фискалния резерв, като общо подсигуриране срещу всички рискове.

През отчетния период продължи реформата в бюджетния сектор, насочена към усъвършенстване на управлението на бюджетните ресурси:

Въвеждане на Информационна система за финансово управление (ИСФУ) в бюджетната сфера

- ✓ По проект “Подкрепа на средносрочната стратегия и реструктуриране на Министерство на финансите” продължават дейностите по въвеждане на ИСФУ. Работата по проекта обхваща две направления – въвеждане в реална експлоатация на внедрените модули (“Управление на бюджета”, “Финансово счетоводство” и “Касово управление”) в МФ (централна администрация и ГДД) и определяне на допълнителните функционалности на системата и техническите изисквания към тях;
- ✓ При внедряване на новата функционалност в системата са избрани като пилотни звена МФ (централна администрация и ГДД);
- ✓ След успешното приключване на този пилотен проект и след като системата бъде приета като работеща в избраните пилотни звена, допълнителните функции ще бъдат въведени във второстепенните разпоредителите в системата на МФ;
- ✓ Успешното приключване на този етап от проекта ИСФУ ще осигури стабилна основа за развитие на бъдещата стратегия на системата и включване на нови потребители и функционални области в нея, като бюджетно планиране, човешки ресурси и др.

Развитие на средносрочното планиране и усъвършенстване методите на бюджетиране

- ✓ През 2002 г. приключи работата по проект “Реформа на бюджетния сектор в България и усъвършенстване на процесите на планиране и съставяне на бюджета” на Министерството на финансите и председателстваната програма МАТРА на холандското правителство, с който стартира обсъждането на оптимизацията на бюджетния цикъл. Резултатите от работата по проекта са отразени в Решение 96/2002 г. на МС за бюджетната процедура 2003 г. Бюджетната процедура беше изтеглена един месец по-рано, което даде възможност за по-задълбочено обсъждане на приоритетите на правителството и на проекта на закон за държавен бюджет в Министерския съвет и комисиите на Народното събрание. Въведоха се елементи на програмното бюджетиране с изискването министерствата да представят своите стратегически цели и политики. Като пилотен проект бе разработен програмен бюджет на Министерството на околната среда и водите;
- ✓ Съгласно Решение 96/ 2002 г. на МС министерствата и ведомствата представиха и тригодишни бюджетни прогнози, което бе стъпка към децентрализиране на многогодишното бюджетно планиране;
- ✓ Работата по усъвършенстването на методите на бюджетиране продължава и в рамките на проект по ФАР BG 9909-02-01, който приключва в края на юли 2003 г. Създадени са и работят четири работни групи със задача да направят предложения за усъвършенстване на средносрочната фискална рамка, за разработване на проект на методология за програмно бюджетиране, за законодателни промени във връзка с въвеждането на новия подход на бюджетно планиране и за създаване на необходимия за целта административен капацитет.

Изготвяне на нотификационните таблици за дефицита и дълга

- ✓ Съгласно поетите ангажименти от българското правителство, в съответствие с Регламент 3605/ 22.11.1993 г. на Европейската общност (ЕО), от 2001 г. на Европейската комисия ежегодно се предоставят нотификационни таблици за дефицита и дълга на консолидираното правителство в съответствие с методологията на Европейската система за интегрирани икономически сметки (ESA 95);

- ✓ През отчетния период МФ продължи работата насочена към осигуряването на данни с оглед преминаване към отчитането на операциите на централния бюджет на модифицирана касова основа. Беше създадена работна група с представители на МФ, Националния статистически институт, Агенция “Митници”, Главна данъчна дирекция с цел стартиране разработването на проект на методология относно отчитане, събиране и обобщаване на информация на начислена основа за операциите на централния бюджет.

3. АНАЛИЗ НА ФИНАНСИРАНЕТО НА БЮДЖЕТНИЯ ДЕФИЦИТ ПО ИЗТОЧНИЦИ И АНАЛИЗ НА СЪСТОЯНИЕТО НА ДЪРЖАВНИЯ И ДЪРЖАВНОГАРАНТИРАНИЯ ДЪЛГ

Към 31.12.2002 г. размерът на държавния и държавногарантиран дълг е 9 296.1 млн. евро, в това число външен дълг - 8 216.3 млн. евро и вътрешен дълг - 1 079.7 млн. евро. Съотношението Държавен дълг/ БВП към същия период възлиза на 56.0%, като само за външния дълг спрямо БВП то е съответно 49.5%. В сравнение, с края на 2001 г. като абсолютна стойност дългът намалява с 1 328.1 млн. евро, а като относителна стойност спрямо БВП с около 14 процентни пункта. Разходите по лихвените плащания за обслужване на дълга, също към края на 2002 г., по отчета на централния бюджет, възлизат на 676.8 млн. лв., което е под предвиденото в предварителните разчети, поради по-ниските от предвидените международни лихви и представлява 69.6% от заложените в ЗДБРБ за 2002 г. разходи.

Вътрешно финансиране на бюджетния дефицит

Нетното вътрешно финансиране на централния бюджет към 31.12.2002 г. е отрицателно и е в размер на 596.8 млн.лв. От операции с държавни ценни книжа е реализирано положително нетно финансиране в размер на 331.7 млн. лв., а по дълга към БНБ е отчетено отрицателно нетно финансиране, в размер на 202.5 млн. лв. През отчетния период на вътрешния пазар са емитирани ДЦК за 901.8 млн. лв.

През годината бяха реализирани известни корекции в предварително обявеният емисионен календар. Същите бяха опосредствани както от стеклата се благоприятна конюнктура на вътрешния пазар на дългови инструменти и засиленият интерес към държавните ценни книжа, така и от създалите се условия за реализация на правителствената стратегия в областта на вътрешния дълг, изразяваща се в увеличаване на относителният му дял, приоритетно емитиране на средносрочни и дългосрочни ДЦК, удължаване на матуритетната крива и т.н. Емитираните краткосрочни ДЦК през периода възлизат на 218.2 млн. лв. и са представени от съкровищни бонове със срочност 3 и 12 месеца. Тримесечните ДЦК се емитираха веднъж месечно предвид обстоятелството, че на базата на формираната по тях доходност се определя основният лихвен процент. Същите са предлагани

при едни и същи обеми от по 12 млн. лв. Дванадесетмесечните ДЦК са емитирани с обеми от 20 млн. лв. и с честота – по една емисия на тримесечие.

Емитираните през годината облигации (без тези, предназначени за индивидуални инвеститори) са в размер на 667.5 млн. лв. Същите се пласират на принципа на отворените емисии и са с фиксирани лихвени купони. Съгласно емисионния календар за 2002 г. са реализирани четири емисии средносрочни и две емисии дългосрочни съкровищни облигации. Средносрочните облигации са представени от две 3-годишни емисии с обеми от по 50 млн. лв. (по една всяко 6-месечие) и от две 5-годишни емисии с обеми от по 90 млн. лв. (по една всяко 6-месечие). През годината са емитирани и две емисии дългосрочни облигации с матуритет 7-години и общ обем от 150 млн. лв. (също по една на 6-месечие). Във връзка с отчетеният вече факт за благоприятна пазарна среда, нарастващ интерес към инвестициите в ДЦК като високоликвиден, безрисков и доходен инструмент, трайното затвърждаване на сериозни институционални инвеститори в лицето на пенсионните и застрахователните дружества, нарастването на активите на банковата система и др., през годината бяха предприети стъпки както за увеличаване общия размер на новоемитираните облигации, така и за удължаване на техния матуритет. В резултат на това, на първо място бяха емитирани две допълнителни емисии – една 3-годишна с обем от 75 млн. лв. и една 7-годишна и 3 месеца с обем от 90 млн. лв. На второ място, през месец април за първи път е преодолян максималният седемгодишен хоризонт, чрез изключително успешното пласиране на 10-годишни облигации с обявен обем от 90 млн. лв. Следва обаче да се акцентира върху факта, че въпреки увеличеният обем на емисиите и удължаването на матуритета (от 35 месеца в края на 2001 г. на 53 месеца в края на 2002 г.) е постигнато и значително намаление на реализираната на аукционите доходност.

Като следствие на това е регистрирано нарастване на относителният дял на средносрочните и дългосрочните емисии в общия размер на емитираните през 2002 г. ДЦК, чийто размер възлиза на 75.4%. Продължават да се емитират (съгласно параграф 14 от Преходните и заключителни разпоредби на ЗДБРБ за 2002 г.) и съкровищни облигации с целево предназначение за инвеститори - физически лица. През 2002 г. са пласирани целеви емисии в размер на 16.1 млн. лв., което представлява 1.8% от общия обем на емитираните ДЦК през годината. Тези облигации се емитират при стъпаловидно нарастващи лихвени купони и при доходност от 6.25%.

Друг източник за финансиране на бюджетния дефицит са кредитите за сметка на покупка на специални права на тираж (СПТ) от МВФ, които БНБ предоставя на

правителството по реда на чл. 45 от Закона за БНБ, в рамките на постигнатите договорености между Република България и МВФ. В ЗДБРБ за 2002 г. не беше предвидено финансиране от МВФ, тъй като до приемането на закона, нямаше сключено споразумение с Международния валутен фонд. През месец февруари, Република България подписа двегодишно “Стенд-бай споразумение” с МВФ за финансиране на стойност 240 млн. СПТ и в рамките на 2002 г. се получи първите три транша за 84 млн. СПТ, равни на 226 643.8 хил. лв.

През отчетната 2002 г. бяха извършени предвидените в ЗДБРБ обратни покупки на специални права на тираж (погасителни вноски) по дълга на Министерството на финансите към БНБ (МВФ) общо в размер на 158 395 834 СПТ за 429 345.6 хил. лв. Разликата със сумата, посочена в отчета за касовото изпълнение на централния бюджет е в размер на 250.5 хил. лв. и се дължи на отчетените в позиция “Погашения към БНБ” отрицателни курсови разлики. Изпълнението на този показател е 99.1%, спрямо планирания.

От превишението на приходите над разходите на БНБ за 2001 г. (чл.8, ал.4 от Закона за БНБ) в приход на централния бюджет през 2002 г. постъпиха 172 798.0 хил. лв., което е 115.2% от планираното.

Приходи от приватизация

Заложените в държавния бюджет на Република България за 2002 г. приходи от приватизацията на държавни предприятия за финансиране на бюджетния дефицит са в размер на 556 670 хил. лв.

Паричните постъпления нето от приватизацията на държавните предприятия през 2002 г. са 210 271 хил. лв. Относителният дял на паричните постъпления в централния бюджет спрямо разчетените в ЗДБРБ за 2002 г. средства от приватизацията на държавни предприятия, служещи за финансиране на бюджетния дефицит, е 37.7%. Основните причини, довели до неизпълнението на разчетените приходи, са свързани с настъпилите промени в законовата уредба и подзаконовите нормативни актове, промяна в подхода при осъществяване на приватизационните процедури с оглед осигуряване на по-голяма публичност и прозрачност на процеса.

Парични постъпления в специалната бюджетна сметка, управлявана от министъра на финансите от приватизацията на държавните предприятия и обособени части за периода са в общ размер 203 078.9 хил. лв. Същите са разпределени в съответствие с чл.8, ал.1 от Закона за приватизацията и следприватизационния контрол (ЗПСК) и чл.6, ал.1 от отменения Закон

за преобразуване и приватизация на държавни и общински предприятия (ЗППДОБП), както следва: за Фонда за покриване на разходите за приватизация (ФПРП) към Агенцията за приватизация - 19 574.9 хил.лв. (10%), и за централния бюджет – 183 504.0 хил.лв. (90%). Паричните постъпления в централния бюджет от приватизацията на държавните предприятия от списъка по чл.2, ал.10 от отменения ЗППДОБП са 26 289.9 хил.лв., а от банковата приватизация – 115.8 хил. лв.

Тези приходи се формират от сделки за: “Ален мак” АД, Пловдив, в размер на 5 333 280 щ.долара (с левова равностойност - 12 039.5 хил.лв.), “Трансимпекс” ЕАД, гр. София – 8 454 хил.лв., “Енергопроект” ЕАД – 3 346.3 хил.лв., “Биовет” АД, Пещера – 542.1 хил.лв., “Дружба” АД, гр. Пловдив – 33.8 хил. лв., “Типс” ЕАД – 1,6 хил. лв., “Софарма” ЕАД 18.6 хил.лв., МДК “Пирдоп” – 1613 хил.лв., “Интертравелсервиз” – 250 хил.лв.

Постъпленията в държавни дългосрочни облигации през 2002 г. са 85 хил. лв., реализирани изцяло чрез ЗУНК облигации, деноминирани в щатски долари.

През отчетния период приходите по Фонда за покриване разходите за приватизация (ФПРП) към Агенцията за приватизация възлизат на 606.8 хил. лв. и превишават с 56.8 хил. лв. разчетените с консолидирания държавен бюджет за 2002 г. (550 хил. лв.).

През отчетния период разходите по ФПРП към Агенцията за приватизация са в размер на 8 263.5 хил. лв. и представляват 32.7% от разчетените по фонда 25 277 хил. лв.

Разходи по вътрешния държавен дълг

Постигнатата икономия на разходите по вътрешни заеми между законово определените суми и фактически изразходваните през 2002 г. се дължи на еднопосочното влияние, което оказаха намалението на лихвените нива на вътрешния и на международните парични пазари и обезценката на долара спрямо еврото, респективно спрямо лева. Лихвените проценти, използвани за прогнозиране на плащанията през 2002 г., заложили в ЗДБРБ за 2002 г. са 5.50% за Основен лихвен процент (ОЛП), 3.07% за 6мLIBOR за щатския долар и 3.22% за 6мLIBOR за еврото, при фактически осреднени стойности за годината от 3.96% за ОЛП, 1.88% за 6мLIBOR за щатския долар и 3.35% за 6мLIBOR за еврото. По отношение на валутния курс ситуацията е аналогична, предвид обстоятелството, че разчетите са направени при съотношение долар/лев от 2.13, а осредненият реален курс за годината е в размер на 2.08.

Общият размер на платените лихви по вътрешни заеми през 2002 г. възлиза на 167.9 млн. лв., което представлява 76.7% от предвидените 219.0 млн. лв. в ЗДБРБ за 2002 г. От тях 59.8 млн. лв. (или 35.6%) са лихви по дълга към БНБ, 102.4 млн. лв. (или 61%) са лихви по съкровищни облигации и 5.6 млн. лв. (или 3.4%) са по съкровищни бонове. По-ниският от предвидения размер на този показател се дължи, както на отчетените вече влияния на лихвените нива и валутния курс щатски долар/лв, така и на преобладаващото емитиране на ДЦК с по-дълъг матуритет, което прехвърля голяма част от плащанията за лихви през следващите години.

Изплатените лихви по облигациите, емитирани за уреждане на необслужваните кредити на държавни предприятия към банки възлизат на 27.4 млн. лв., което определя изпълнение от 98.9% в сравнение със заложеното в ЗДБ. Реализираната икономия е на база разчетните стойности на 6mLIBOR за щатския долар, намалението на дълга поради използването на облигациите за погасяване на задължения по ЗУНК към държавата от страна на фирми-длъжници по реда на същия закон (предимно валутни облигации) и провеждането на регулярните подписки (по една на тримесечие) за замяна на ЗУНК- облигациите, деноминирани в щатски долари с такива, деноминирани в евро.

Изпълнението на заложения в разходната част на ЗДБРБ за 2002 г. показател лихви по гаранционни държавни ценни книжа, емитирани по реда на Закона за държавна защита на влогове и сметки в търговски банки, възлиза на 79.4%, или от предвидените 1.5 млн. лв. през 2002 г. са изплатени 1.2 млн. лв. Разликата се дължи отново на по-ниските реални нива на ОЛП в сравнение с прогнозните такива, използвани при формирането на този показател в ЗДБРБ за 2002 год., предвид обстоятелството, че лихвеният купон по тях е плаващ и е равен на ОЛП, действащ за съответния лихвен период.

По обслужването на дълга на правителството към БНБ бяха платени лихви в размер на 22 157 084 СПТ за 59 632.1 хил. лв. В отчета за касовото изпълнение на централния бюджет за 2002 г. е отразена сумата от 59 792.4 хил. лв. Разликата се дължи на включените към позиция “Лихви към БНБ” положителни курсови разлики за 160.3 хил. лв. Отчетените разходи за лихви по дълга към БНБ са 55.3% от планираните. Реализираната икономия е резултат от по-ниския среднопретеглен лихвен процент за СПТ по отчет (2.79%), спрямо планирания (5.00%). Движението на лихвения процент по кредитите от МВФ от края на 2001г. показва трайна тенденция към постепенно намаляване, която се запази през цялата

отчетна година. Това е резултат от понижаването на лихвите по средносрочните финансови инструменти за валутите, съдържащи се в кошницата “СПТ”.

Външно финансиране на бюджетния дефицит

Предвиденото нетно външно финансиране на централния бюджет за 2002 г. беше отрицателно, в размер на 285 604.1 хил. лв. Неговата отрицателна стойност се формира от големия размер на плащанията по главници, съгласно утвърдените амортизационни схеми по сключените заемни споразумения от една страна и от внимателния подход към поемането на нови задължения, предприет от правителството през последните няколко години - от друга страна.

В ЗДБРБ за 2002 г. бяха предвидени постъпления от външни заеми в размер на 358 245.0 хил. лв., включващи очаквания, но неполучен през 2001 г. втори транш по заем “Подкрепа на околната среда и приватизацията” (EPSAL) и “Програмен заем за реструктуриране” (PAL1). След изпълнението на всички необходими условия, очакваните средства по заема EPSAL постъпиха в централния бюджет през второто тримесечие на 2002 г. Заемът PAL1 е включен в тригодишната “Стратегия за подпомагане на страната” на Световната банка, одобрена през месец май 2002 г., като първи от три заема, които се отпускат в подкрепа на програмата за реформи в различни области, формулирана от правителството. Поради забавяне в изпълнението на част от мерките, предвидени в програмата, заемът от Световната банка не беше усвоен, както бе предвидено за третото тримесечие на отчетната година, в резултат на което левовата равностойност на финансирането с външни заеми за отчетния период представлява 8.1% от планираното.

След успешната дебютна еврооблигационна емисия в края на 2001 г. на международните капиталови пазари, през 2002 г. бяха осъществени две частични замени на български брейди облигации с глобални облигации в евро и в щатски долари. Частта от облигациите, деноминирани в евро, чиято реализация изплати обратно изкупените брейди книжа, се отрази във външното финансиране като нова емисия в размер на 693 071.2 хил. лв. В резултат на извършената замяна бе освободено обезпечение, служещо като залог върху плащанията на главницата и лихвите на брейди облигациите, с което се осигури допълнително външно финансиране в размер на 700 558.6 хил. лв.

Плащанията на погашения по външни заеми през годината са в размер на 1 300 956.6 хил. лв., което значително превишава предвидените левови средства и представлява 202% изпълнение на ЗДБРБ за 2002 г.

Най-съществено превишение над заложените параметри в ЗДБРБ за 2002 г. е направено при плащанията по брейди книжата, представляващи погашение на дълга към частните кредитори от Лондонския клуб 349.5%. Причината за това е отразяването на касовите потоци от извършената през месец април замяна на брейди с глобални облигации.

С голяма тежест в общия размер на извършените погашения са плащанията към официалните кредитори от Парижкия клуб – 280 618.6 хил. лв. и към Световната банка и Japan Bank of International Cooperation (JBIC) 61 004.2 хил. лв. По-ниските бюджетни разходи, направени във връзка с тези задължения, спрямо заложените в закона параметри са в резултат на трайното отслабване на щатския долар спрямо еврото и респективно спрямо лева. Среднопретеглената стойност на щатския долар спрямо лева за годината по отчет е 2.08 лв., а приложената стойност по закон - 2.13 лв.

През изтеклия период бяха направени и разходи за погашения съответно към Световната банка по заемите “Преструктуриране и модернизиране на водните фирми” и “Инвестиции в частния сектор и финансиране на износа” в размер на 7 685.1 хил. лв., към Корпорацията за стокови кредити – САЩ по “Заем за земеделието” 1 835.5 хил. лв. и към Европейската инвестиционна банка по заем “АРЕХ” 943.7 хил. лв. Общата стойност на изразходените средства по тези задължения е в размер на 10 464.3 хил. лв., като сумата беше предвидена в ЗДБРБ на ред “Погашения по държавно-гарантирани кредити”. Тъй като през отчетния период не се активираха нови държавни гаранции, беше реализирана икономия на бюджетни средства от резерва за покриване на риска от очаквани за активиране държавни гаранции в размер на 33 503.4 хил. лв.

Общият размер на нетното външно финансиране на централния бюджет, отчетено към края на годината, е положителен и възлиза на 432 780.3 хил. лв., което значително се отличава от предвидената стойност по закон. Този резултат в най-голяма степен е следствие от отразяването на касовите потоци от осъществената през месец април замяна и на сумата, получена от продажбата на освободеното обезпечение по брейди книжата.

Разходи по външния дълг

Извършените разходи за лихви по външни заеми през разглеждания период са в размер на 508 836.0 хил. лв. В абсолютна стойност изплатените бюджетни средства са с 218 968.2 хил. лв. по-малко спрямо заложените по закон, което представлява 67.7% изпълнение на разглеждания показател. Постигнатият резултат е следствие от значителното понижаване на лихвените проценти на международните пазари и достигане на нива по-ниски от предвидените при разработването на ЗДБРБ за 2002 г. Определящи за размера на лихвените плащания по външния дълг са разликите между отчетните и прогнозните параметри на основните лихвени проценти - 6mLIBOR за щ.д. и 6mLIBOR за евро, които са преобладаващи в общата лихвена структура на дълга. Среднопретеглената стойност на 6mLIBOR за щ.д., отчетена през 2002 г. е 1.88%, докато предвидената по закон е 3.07%. Подобна тенденция в посока на намаление се наблюдава и при 6mLIBOR за евро, чиято реална стойност в края на годината е 2.80%. Преобладаващата доларова структура на външния дълг определя обезценката на щатския долар спрямо останалите валути на международните пазари и респективно спрямо лева, като друга основна причина за реализираната икономия при лихвените плащания през отчетния период. Най-големите плащания в щ.д. по брейди книжата в средата на годината са извършени при курс 1 щ.д.=1.95 лв., при приложена стойност по закон 1 щ.д.=2.13 лв.

С най-голям дял в общите бюджетни разходи са лихвите, изплатени по брейди облигациите в размер на 352 559.7 хил. лв., следвани от изразходените средства по задълженията към Световната банка и JBIC 67 346.1 хил. лв. и към официалните кредитори от Парижкия клуб 33 544.8 хил. лв. Причината за постигнатата икономия на отчетните показатели при тези задължения, се дължи на по-ниските фактически стойности на лихвените проценти и на валутните курсове през годината, спрямо приложените по закон.

През годината бяха направени плащания на лихви към Световната банка по заемите “Преструктуриране и модернизирание на водните фирми” и “Инвестиции в частния сектор и финансиране на износа” в размер на 3 965.7 хил. лв., към Корпорацията за стокови кредити – САЩ по “Заем за земеделието” 660.8 хил. лв. и към Европейската инвестиционна банка по заем “АРЕХ” 448.8 хил. лв. Общата стойност на изразходените средства е в размер на 5 075.3 хил. лв., или изпълнението е 76.3% от планираното. Заложената сума по закон беше предвидена на ред “Лихви по активирани държавно – гарантирани заеми”.

В резултат на осъществените през 2002 г. замени на брейди облигации с нови пазарни инструменти, през месец юли се изплати първия лихвен купон по новите глобални облигации, деноминирани в щатски долари, в размер на 22 141.9 хил. лв. Изпълнението на показателя “Други разходи за лихви по външни заеми” е 24.4%, тъй като средствата, предвидени в бюджета за изплащане на очаквани за активиране държавни гаранции не бяха използвани.

4. АНАЛИЗ НА ВЗЕМАНИЯ И ДЯЛОВИ УЧАСТИЯ В МЕЖДУНАРОДНИ ФИНАНСОВИ ИНСТИТУЦИИ И ДРУГИ ИЗВЪРШЕНИ ПЛАЩАНИЯ В ТАЗИ ВРЪЗКА

При предвидените в бюджета за 2002 г. 2 130 хил. лв. като погашения по предоставени правителствени кредити през годината са получени 2 635.2 хил. лв. от Алжир и Никарагуа. В резултат на постигната договореност между правителствата на Република България и Руската федерация от Русия бяха погасени лихви от предоставени правителствени кредити в размер на 3 000 хил. щ.д., които възлизат на 5 882.2 хил. лв. Нетният резултат от погасяване на пасивни салда през 2002 г., отчетен във финансирането на бюджетния дефицит възлиза на 15 812.2 хил. лв. и се формира от погасени пасивни салда от Русия в резултат от реализирана междуправителствена договореност през годината и погасени задължения към български дружества във връзка с тази договореност.

Във връзка с дяловото участие на Република България в Уставния капитал на Черноморската банка за търговия и развитие (ЧБТР), и в изпълнение на чл.5, ал. 2б и чл.6, ал.3 от Учредителния договор на ЧБТР от 23.12.1994 г., 20% от акционерния капитал на Република България се записва чрез издаване от нейна страна на записи на заповед (promissory notes), деноминирани в СПТ, които се осребряват в 8 последователни годишни вноски, всяка от които в размер на 3 375 000 СПТ за периода 1998-2005 г.

Петата вноска за 2002 г бе изплатена с вальор 20.12.2002 г.

- Плащане дялово участие на Република България в Европейската банка за възстановяване и развитие:

15.04.2002 г. – кешово плащане	889 000.00 евро (1 738 732.87 лв.)
15.06.2002 г. – инкасиране на полици	<u>1 333 500.00 евро (2 608 099.31 лв.)</u>
общо	2 222 500.00 евро (4 346 832.18 лв.)

- Плащане погасителна вноска по заем PL-480/ 93 към Корпорацията по стокови кредити на САЩ:

29.11.2002 г. – главница	932 259.73 щ. д.
лихва	<u>335 613.50 щ.д.</u>
общо	1 267 873.23 щ.д. (2 496 214.17 лв.)

Във връзка с приключването на годишната преоценка на наличностите по сметките на Международния валутен фонд в лева при БНБ, извършвана ежегодно към 30 април, през май 2002 г. е направен планиран разход от бюджета в размер на 14.1 хил. лв. За административни разходи по линия на МВФ през 2002 г. не са изразходвани средства от държавния бюджет.

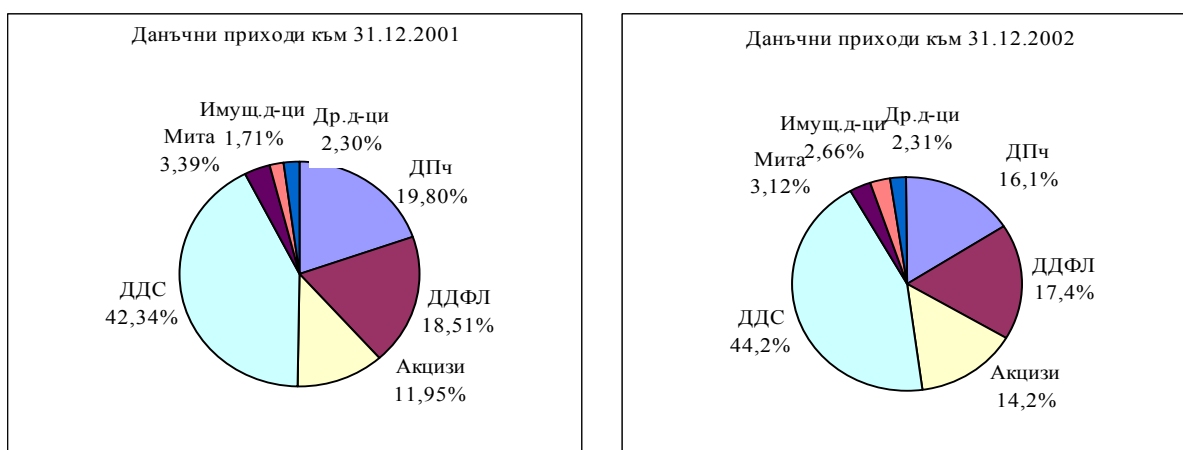
По левови полици за дялово участие по линия на Световна банка през 2002 г. са направени плащания от бюджета в размер на 700 хил. лв., свързани с покриване на административни разходи на СБ в местна валута (лева). Плащанията са извършени на две вноски по 350 хил. лв., съответно през месеците май и декември.

През юли са изплатени 11.4 хил. лв. на одитора на БНБ (KPMG) за извършен ежегоден одит на четири сметки по сключени с Международната банка за внедряване и развитие (МБВР) споразумения за заеми в подкрепа на платежния баланс.

5. ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПРИХОДИТЕ В ЦЕНТРАЛНИЯ И МЕСТНИТЕ БЮДЖЕТИ

Отчетените приходи в централния и местните бюджети, към 31.12.2002 г. са в размер на 7 177.6 млн. лв. или 102,1% от годишния разчет по ЗДБРБ за 2002 г. (7 029.5 млн. лв.) Отнесени към БВП приходите представляват 22.2 %. В сравнение със същия период на миналата година са постъпили 406.4 млн. лв. повече.

Изпълнението на приходите на централния бюджет е в размер на 5 731.8 млн.лв. или 100.7% от годишния разчет, а на местните бюджети е 1 445.7 млн. лв. или 109% към разчета.

Данъчни приходи

Данъчните приходи са 84% от общите постъпления. Изпълнението им възлиза на 6 034.2 млн. лв., или 100.5%. Събраните данъчни приходи са с 275.3 млн. лв. повече в сравнение с 2001 г. Относителният им дял към БВП е 18.7% за 2002 г., а за 2001 г. 19.4%. Най-високо е изпълнението на приходите от данъците върху печалбата - 120.7% и митата - 188%. Отчита се по-ниско изпълнение на разчета за акцизи - 92.3% и ДДС - 96.3% от разчета.

Данъци върху печалбата

За 2002 г. е отчетено изпълнение на приходите от данъци върху печалбата в размер на 944.8 млн. лв. или 117.6% спрямо разчета. Намалването на данъчната ставка през 2002 г. с 5 процентни пункта е компенсирало нарастването на облагаемата печалба през 2001 г. спрямо тази за 2000 г., поради което приходите от данъци върху печалбата през 2002 г. запазват приблизително равнището си от предходната година (973 млн. лв. през 2001 г., без

еднократния приход от БКК от 167 млн. лв.). Изпълнен е един от принципите, заложи в данъчната политика - намаляването на данъчната тежест (данъчната ставка) да бъде съпроводено с разширяване на данъчната основа (облагаемата печалба).

Постъпленията от данък върху печалба от **нефинансови предприятия** (вкл. бюджетни предприятия и организации с идеална цел) за 2002 г. са в размер на 461.3 млн. лв. или 125.3% спрямо разчета.

Преизпълнението на данъка се дължи основно на следните фактори:

- Високият размер на постъпленията на данъка върху печалба е в резултат на по-успешната финансова 2001 година. Внесения данък през 2002 г. по годишни данъчни декларации е в размер на 138.4 млн. лв.
- Внесените еднократни вноски от Банковата консолидационна компания през първото тримесечие на 2002 г. са в размер на 17.9 млн. лв. в централния бюджет и 8.8 млн. лв. в местния бюджет.
- Намаляването на отчетената загуба през 2001 г. спрямо предходната година. През 2001 г. загубата (за икономиката като цяло) възлиза на 1 707 млн. лв. Сравнена с реализираната загуба през 2000 г. (1 866 млн. лв.) се отчита намаление със 159 млн. лв. (спад с 8.5%).

Преизпълнението на приходите от данъци върху печалбата компенсира неизпълнението по някои други видове данъци.

Отчитайки икономическия растеж през 2001 г., при изготвянето на бюджета за 2002 г. се заложи ръст на облагаемата печалба за 2001 г. спрямо 2000 г. от 25%, който реално се оказва по-нисък от действително отчетените 36%.

Облагаемата печалба от нефинансовите предприятия за 2001 г. е в размер на 2 787 млн. лв. и е със 738 млн. лв. по-висока от тази за предходната година. Нарастването на печалбата се дължи основно на компаниите, представени в таблицата:

ХИЛ. ЛВ.

ФИРМА	ОБЛАГАЕМА ПЕЧАЛБА		ИЗМЕНЕНИЕ	
	2000 г.	2001 г.	СУМА	РЪСТ (%)
МОБИЛТЕЛ ЕАД	138 400	330 183	191 782	139%
НАЦИОНАЛНА ЕЛЕКТРИЧЕСКА КОМПАНИЯ ЕАД	135 752	271 972	136 220	100%
БЪЛГАРСКА ТЕЛЕКОМУНИКАЦИОННА КОМПАНИЯ	200 068	272 154	72 086	36%
СЛЪНЧЕВ БРЯГ АД	9 260	41 192	31 932	345%
ШЕЛ БЪЛГАРИЯ АД	3 468	32 588	29 120	840%
ДЪРЖАВНО ПРЕДПРИЯТИЕ "РВД"	п.а.	25 594		
СОЛВЕЙ СОДИ ЕАД	1 374	18 136	16 762	1220%
ОБЩО за посочените компании	488 323	991 819	503 496	103%

Данък върху дивидента

Постъпленията от данъка върху дивидента за 2002 г. са в размер на 45.8 млн. лв. или 93.3%. Неизпълнението е в резултат на това, че "Булбанк" АД разпредели за дивидент по-малък процент от печалбата си за 2001 г. (30%), спрямо заложения процент при изготвянето на бюджет 2002 г. (50%). За сравнение, през 2001 г. "Булбанк" АД разпредели цялата си печалба за финансовата 2000 г. под формата на дивидент.

Финансови институции

Постъпленията по данък печалба от **финансовите институции** за 2002 г. са в размер на 46.6 млн. лв., което представлява 90.9% от разчета за годината. При прогнозиране на приходите от този данък за 2002 г., освен намалението на данъчната ставка, беше отчетен и процеса на приватизация в банковия сектор (приватизацията на "Булбанк" АД през 2000 г. и "Биохим" АД през 2002 г.) и влиянието му върху финансовите резултати на банките. В резултат на това, разчетът за 2002 г. (51.3 млн. лв.) беше намален с 48% спрямо отчета за 2001 г. (99 млн. лв.).

За 2002 г. постъпленията от данъка върху **застрахователните и презастрахователните премии** са в размер на 24.5 млн. лв. (102.2% от разчета). Отчита се незначително преизпълнение, което е в рамките на допустимото отклонение.

Постъпленията по данъка за **общините през 2002 г. от нефинансови предприятия** са в размер на 347.2 млн. лв. или 127.5% от разчета, а от **финансови институции** в размер на 33.2 млн. лв. или 85.8% спрямо разчета.

Данък върху доходите на физическите лица

Относителният дял на **данъците върху доходите на физическите лица** към данъчните приходи е 17.4%. Постъпленията от данъците върху доходите в централния и местните бюджети са в размер на 1 051.2 млн. лв. или 96.2 % спрямо разчета.

- По **трудови правоотношения** - приходите са в размер на 813.4 млн. лв. Годишния разчет е 835.2 млн. лв. или изпълнението е 97.4%. При разчетените 20 млн. лв., по-малко с около 9 млн. лв. са постъпленията от данък общ доход на физическите лица (ДОДФЛ), изплащан върху обезщетенията при освобождаване от кадрова служба, съгласно чл. 261, ал. 1-4 от Закона за МВР и чл. 237, ал. 1-4 от Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България;
- По **извънтрудови отношения** (свободни професии, граждански договори и др.) - приходите от данъка към 31.12.2002г. са в размер на 181.1 млн. лв., годишния разчет е 176 млн. лв. а изпълнението е 103%. По-високият размер на постъпленията от този данък се дължи, главно, на по-добрите финансови резултати на фирмите, както и на увеличения размер на авансовите вноски за свободните професии и едноличните търговци от 15 % за 2001 г. на 20 % през 2002 г.;
- Приходите от **патентния данък** към 31.12.2002 г. са в размер на 56.6 млн. лв., при годишен разчет от 81.8 млн. лв. Изпълнението е 69 % от планираните приходи поради по-малкия брой на подадените патентни декларации в сравнение с предходната година.

Приходи от ДДС

Относителният дял по отчет на тези данъци към данъчните приходи е 44 % от данъчните приходи при разчетена по Закона тежест 46%. Постъпленията от ДДС в централния бюджет са в размер на 2 666.0 млн. лв. или 96.3% от годишния разчет.

От сделки в страната са 260.4 млн. лв., а постъпленията от внос –2 406.5 млн. лв.

млн. лв.

Приходи от ДДС	Отчет 2001 г	Отчет 2002 г	Ръст 2002/2001 г
ДДС- консолидиран бюджет	2 454,2	2 688,0	109,5%
в т. ч.:			
- от сделки в страната (вкл.от министерства и ведомства)	244,4	281,6	115,4%
- от внос	2 209,8	2406,4	108,9%

Броят на регистрираните лица по ДДС за 2002 г. е 70 485, като от тях 313 са големи данъкоплатци (ГД) и внесените от тях суми представляват половината (50%) от всичките постъпления по ДДС.

По-отчетни данни начисления, но невнесен данък за 2002 г. е 96.6 млн. лв. Възстановеният ДДС за извършен износ е нараснал с 329 млн. лв. в сравнение с миналата година и представлява 10% от размера на износа при 7.9 % за 2001 г. Ефективно възстановеният данък е 1 653 млн. лв. за 2002 г., което представлява 67.5% от декларирания данъчен кредит за възстановяване (за 2001 г. – 59.5%). При изготвяне на разчета за 2002 г. беше заложен 21 % ръст на възстановения данъчен кредит спрямо 2001 г., а отчетеното ниво е 25.6%. Ето защо, и салдото за неизплатения данъчен кредит от държавата намалява от 241 млн. лв. в началото на годината на около 200 млн. лв. в края на периода.

Касовото изпълнение на ДДС от сделки в страната към 31.12.2002 г. е 260.5 млн. лв. при разчет 303 млн. лв. Неизпълнението от 14 % се дължи на:

- ✓ Неосъществена сделка за приватизация на Булгартабак;
- ✓ При изготвяне на разчета за 2002г., в резултат на новите цени на газта, тютюневите изделия и бирата, бяха прогнозирани да се внесат допълнително 25 млн. лв. Приходите от цигари в действителност се оказаха по-ниски, поради удължаването на срока на действие на отпечатани бандероли със стари цени до 30.04.2002 г., направено с допълнението от 5.03.2002 г. на Постановление №307 на МС от 2001 г. Цената на газта също остана непроменена и новият акциз не донесе предвидените допълнителни приходи ДДС;
- ✓ Голямо влияние върху размера на приходите от ДДС от внос оказва драстичния спад на курса на долара. Отчетните данни показват, че при заложен ръст от 6.8%,

стойността на вноса, изразен в левове, се е увеличил само с 3.4 % спрямо 2001 г., т.к. облагаемата стойност в левове бе по-ниската от прогнозираната поради спада на курса на долара към лева. В резултат на това ръстът на приходите от ДДС от внос на стоки е 8.8% при разчет 11.5%.

- ✓ Към края на годината постъпленията от внос на горива са с 54 млн. лв. по-малко в сравнение с миналата година.

Спрямо 2001 г. приходите от ДДС от внос са се увеличили с 195 млн. лв. или с 8.9 %. Относителният дял на тези приходи към стойността на вноса (при обем на вноса по CIF цени) е 14.7%. Този процент през 2002 г. е по-висок от 2001 г., когато е бил 13%, в резултат на облагане на туристическите услуги и медицинските консумативи.

Значителен дял в касовото изпълнение на ДДС в бюджета имат фирмите “Лукойл Нефтохим Бургас” АД, “Лукойл България” ЕООД и “Лукойл Блек Сии” ЕООД. Сумарно, приходите по ДДС в държавния бюджет от трите фирми са 337 млн. лв.

Приходи от акцизи

Към 31.12.2002 г. касовите постъпления от акцизи в централния бюджет са 859.7 млн. лв., отчисленията за фонд “Тютюн” са 120 млн. лв. и таксите върху течните горива 333.9 млн. лв. или общо 1313.8 млн. лв. Спрямо 2001 г. се наблюдава ръст от 26%, което се дължи основно на новите ставки за тютюневите изделия и въвеждането на акциз върху пропан-бутана.

Акцизи от горива

Основният производител на горива у нас е “Лукойл Нефтохим Бургас”, който преработва на ишлеме внесения суров петрол от “Литаско България” ЕООД. Дистрибутор на тези петролни продукти за вътрешния пазар е “Лукойл България” ЕООД. Към 31.12.2002 г. внесеният акциз за течни горива от “Лукойл Нефтохим Бургас” е 689 млн. лв., в т.ч. 75 млн. лв. от стари задължения. След възстановяването на акциз на износителите и за зареждане на въздухоплавателни средства, постъпленията в бюджета са 337.3 млн. лв. През 2001 г. приходите от горива местно производство са 280 млн. лв. Постъпленията са с 25 млн. лв. по-ниски от разчетените за годината постъпления на акциз от горива от внос. В резултат на прекратения внос на горива от “Нафтекс България” са внесени само 51 млн. лв. Общо от горива през 2002 г. са получени 388 млн. лв. при прогнозирани около 400 млн. лв.

Акцизи от тютюневи изделия

Към 31.12.2002 г. приходите от акцизи от тютюневи изделия са 410 млн. лв. от местно производство и 83 млн. лв. от внос. За същия период на миналата година постъпленията са съответно 270 млн. лв. и 58 млн. лв., или увеличението е с 28% в резултат на новите акцизни ставки.

Акцизи от пиво, вино и спиртни напитки

За изминалата 2002 г. отчетените приходи от акциз от вино, бира и спиртни напитки са в размер 118 млн. лв., в т.ч. от местно производство 109 млн. лв. и от внос 9 млн. лв. Размерът на възстановения акциз е 22 млн. лв.

Акцизи от други стоки

В тази група са включени хазартните игри, алкохолосъдържащи суровини, кафе и др. Постъпленията са в размер на 47.6 млн. лв. от местно производство и 40.3 млн. лв. от внос срещу съответно 53 и 20 млн.лв. за 2001 г.

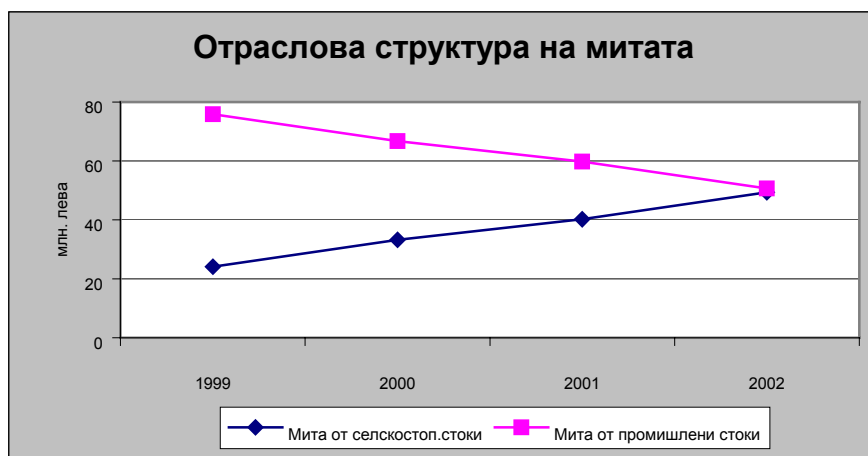
Мита и митнически такси

Изпълнението на приходите от мита към 31.12.2002 г. е в размер на 188.2 млн. лв. или 188% спрямо годишния разчет. В сравнение със събраните мита през предходната година, са отчетени по-малко с 3.5%. Очертава се тенденция за непрекъснато намаляване на относителния дял на приходите от мита към БВП, като от 1.1% през 1999 г. и 0.7% през 2001 г., през 2002 г. е отчетен 0.6%. Среднопретеглената ставка, получена като съотношение на приходите от мита към митническата стойност на вноса, от който се формира митническото задължение, също намалява:

млн. лв.

	1999 г.	2000 г.	2001 г.	2002 г.
Внос – относителен дял от БВП - %	42.3	51.8	53.7	50.6
Мита – относителен дял от БВП - %	1.1	0.8	0.7	0.6
Среднопретеглена ставка на митата - %	4.2	2.4	1.6	1.5

Анализирайки отрасловата структура на приходите от мита, като се отделят получените мита от вноса на селскостопански стоки и на промишлени стоки за периода 1999 – 2002 г., се забелязва съществена промяна в съотношението им. Ако през 1999 г. съотношението е 24:76 в полза на митата, събрани при вноса на промишлени стоки, то през 2002 г. съотношението е почти 50:50. Този резултат е следствие на политиката на намаление на ставките на митата при вноса на промишлени стоки и запазване на същите при внос на селскостопански стоки.

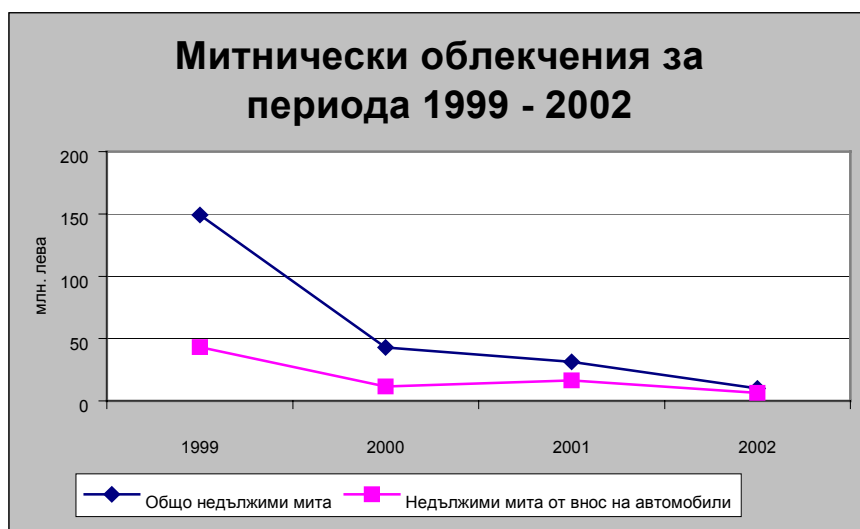

Приходите от мита за 2002 г. са формирани, основно от вноса на стоки от страните членки на Световната търговска организация или страни, с които Република България е сключила споразумения, съдържащи клауза за тарифно третиране “най-облагодетелствана нация” – 47.4%, страните от Европейския съюз – 22.5%, развиващите се и слабо развити страни – 13.3%, Турция – 7.9%, страните от ЦЕФТА – 5.5% и др.

Приходите от мита от вноса на селскостопански стоки от страните от ЕС за периода 1999–2002 г. е по около 32 млн. лв. средногодишно, но в среднопретеглената ставка на митата се забелязва плавна тенденция на намаление - средногодишно от по 1.5 - 2 процентни пункта. За същия период, обаче, приходите от мита при внос на промишлени стоки от страните от ЕС са намалели близо 8 пъти – от 78 млн. лв. през 1999 г. на 8.8 млн. лева през 2002 г. Като цяло, намалението на приходите от мита от вноса на стоки от ЕС през 2002 г. в сравнение с 2001 г. е 39%, което е в резултат на постепенното сближаване с Общата митническа тарифа на Европейския съюз.

Приходите от мита от вноса на стоки от Китай, които за периода 1999 – 2001 г. са по около 10 - 13 млн. лв., през 2002 г. възлизат на 23.4 млн. лв. или се отчита увеличение спрямо предходната година със 78%.

Значително намалява вносът с **митнически облекчения** за периода 1999 – 2002 г. Недължимите мита са намалели почти 15 пъти през 2002 г. в сравнение с 1999 г., от 149 млн. лв. на 9.9 млн. лв. Като стокова структура, най-висок дял в митническите облекчения заема вносът на автомобили, но и в тази стокова позиция се забелязва значително намаление - от 43.2 млн. лв. през 1999 г., 16.4 млн. лв. през 2001 г. до 6.4 млн. лв. недължими мита през 2002г.

Имуществени данъци

Отчетените имуществени данъци за годината са в размер на 160.3 млн. лв. или 98.3% от разчета. В сравнение с миналата година са постъпили повече 61.7 млн. лв., което представлява ръст над 60%.

Основна причина за това преизпълнение са по-високите постъпления от данъка върху недвижимите имоти - с 12.6 млн. лв. повече в сравнение с 2001 г., като ръстът е 34.5% и се дължи на актуализацията на данъчната оценка на недвижимите имоти (данъчната основа за изчисляване на данъка се повиши с 40-60%). През 2002 г. внасянето на пътен данък и данъка върху моторни превозни средства започна след месец май. От алтернативните данъци по Закона за корпоративното подоходно облагане (ЗКПО) са постъпили общо 139.5 млн. лв. или 95.6% от разчета.

Неданъчни приходи

Относителният дял на неданъчните приходи към общите постъпления е 16.5%. Постъпленията в централния бюджет и местните бюджети са в размер на 1 143.4 млн.лв. или 111.6% спрямо разчета за 2002 г. В сравнение с 2001 г., са събрани повече в размер на 131.0 млн. лв.

Основните неданъчни приходаизточници са:

- ✓ Текущи приходи и доходи от собственост – наеми, дивиденди, вноски от Булгаргаз и др. Приходите от наеми са съизмерими с тези от миналата година. Поради по-високия процент на отчисленията за дивидент постъпленията са значително по-високи в сравнение с предходната година. Причината е в изменението на норматива от 30% на 80 % за 2002 г., в размер на 282.9 млн. лв. Вноските от Булгаргаз са в размер на 96.4 млн. лв.;
- ✓ Такси – приходите от държавни такси в Централния бюджет и общинските бюджети са в размер на 229.3 млн. лв. или 114.5% от разчета. При планирани общо 10.1 млн. лв, през изминалата година бяха реализирани приходи от събрани такси (визови и др.), събирани във валута в системата на други ведомства в размер на 12.5 млн. лв. Постъпленията само от общинските такси са в размер на 215 млн. лв. – или с 42 млн. лв. Повече от тези за миналата година., в т.ч. 29 млн. лв.от такси за битови отпадъци. При другите общински такси се наблюдава значителен ръст – почти три пъти по-високи постъпления, при тези за нотариални заверки и услуги от административен характер. Годишният разчет за общинските такси е изпълнен на 225%.
- ✓ Постъпленията от други неданъчни приходи - глоби; санкции, наказателни лихви, приходи от продажба на държавно и общинско имущество, приходи от концесии и др. са в размер на 228.4 млн. лв.

6. АНАЛИЗ НА БЮДЖЕТНОТО ФИНАНСИРАНЕ НА РЕАЛНИЯ СЕКТОР

В изпълнение на нормативно определените ангажменти и договорености, държавата продължи и през 2002 г. да участва чрез държавни помощи и чрез различни форми на финансово подпомагане в провеждането и финализирането на структурните реформи в икономиката, и най-вече в енергийния сектор, железопътната и автомобилна транспортна система, техническата ликвидация и екологическа рекултивация на обекти от въгледобива, рудодобива и уранодобива, както и за възстановяване на минали екологични щети и саниране на околната среда.

Финансовото подпомагане на реалния сектор на икономиката през 2002 г. спомогна за укрепване на субсидираните дейности, и продължи да е част от мерките за постигане на общата макроикономическа стабилизация, като се спазва тенденцията към постепенно ограничаване дела на бюджетните разходи за дейности от материалната сфера, за сметка на по-пълното им привеждане в съответствие с изискванията на пазара.

Изпълнението на утвърдените със ЗДБРБ за 2002 г. и ПМС № 1/ 04.01.2002 г. за неговото изпълнение средства за финансово подпомагане – субсидии, компенсации, средства за финансиране на програми за реструктуриране и ликвидация на неефективни производствени мощности в добивната промишленост е разпределено по дейности, както следва:

Субсидии за реалния сектор

Енергийният отрасъл в средносрочен и дългосрочен период ще се развива, съобразно действията и мероприятията, заложи в Енергийната стратегия, приета с Решение на Министерския съвет № 279/ 11.05.2002 г.

Със ЗДБРБ за 2002 г. са определени субсидии за търговските дружества от отрасъл енергетика в размер на 40 000 хил. лв., което е с 15 000 хил. лв. по-малко в сравнение с 2001 г. Определени са средства в размер на 37 000 хил. лв., предназначени за субсидиране на 13 топлофикационни дружества, а за въгледобива размера на субсидията е 3 000 хил. лв., разпределена за 6 дружества.

Спрямо отчета за 2001 г. е реализирано чувствително намаление на размера на субсидиите в топлоснабдяването 26% и въгледобива 28.4%, в резултат на изпълнени мероприятия от Енергийната стратегия. Не бе постигната, обаче, основната цел на приетия

през 1998 г. план за реструктуриране на топлофикационния сектор така, че в края на 2002 г. да се преустанови предоставянето на средства на дружествата от сектора, за постигането на което се предвиждаше увеличаване на цените на топлоенергията за населението средно с 30% годишно. В разработените съгласувано със Световната банка и МВФ “Стратегия за развитие на централизираното топлоснабдяване за периода 2000–2005 г.”, и “План за действие за реструктуриране на топлофикационните дружества, преустановяването на производственото субсидиране на топлофикационния сектор се отложи за 2004 г. Запазването на субсидиите във въгледобива целят подпомагане на дружествата за подземен въгледобив/ мина “Бобов дол” ЕАД и мина “Пирин” ЕАД, намиращи се в моноиндустриални райони, в които няма друг поминък и закриването им би довело до социално напрежение и много по-големи разходи, свързани с ликвидационните дейности.

Средствата за субсидии за текуща дейност в транспорта за 2002 г. бяха насочени основно за финансиране на пътническата дейност на железниците, цените в която са значително под нивото на производствените разходи. Утвърденият размер на усвоената изцяло субсидия за 2002 г. е 70 000 хил. лв.

Независимо от високия относителен дял на предоставяните субсидии за “Български държавни железници” ЕАД (над 50% от общия размер), все още железниците не са достигнали уточнените със Световната банка параметри за реструктуриране и финансово стабилизиране, което предопределя необходимостта от държавна подкрепа. В преобладаваща си част мерките за реструктуриране имат негативен социален ефект, което допълнително затруднява тяхното изпълнение в степента и сроковете, утвърдени с Оздравителната програма на “Български държавни железници” ЕАД и план графика за реструктурирането на системата.

Субсидиите не покриват в пълна степен загубите от дейността на железниците за годината (над 50 000 хил. лв.) и това наложи с решение на Министерския съвет от 17.10.2002 г. да бъде предоставена временна възмездна помощ на “Български държавни железници” ЕАД в размер на 12 000 хил. лв. за погасяване на част от задълженията си за ползвана железопътна инфраструктура.

Субсидиите за текуща дейност за автомобилния транспорт в столицата и страната за 2002 г. са усвоени на 99.8% и възлизат на 27 437 хил. лв. По обобщени от общините данни за фактически извършените пътнически превози и финансовия резултат от дейността, предоставените средства за субсидии покриват около 40 % от загубите.

Съгласно чл. 29 от Закона за пощенските услуги “Български пощи” ЕАД получава от държавния бюджет компенсация за понесения от него дефицит от изпълнението на универсалната пощенска услуга на територията на цялата страна при икономически неизгодни условия, регулирани и административно определени цени от Министерския съвет. За целта, при определените за 2002 г. средства в размер на 1 450 хил. лв. са усвоени 1 305 хил. лв., с които се покриват около 40% от доказвания дефицит.

Финансиране на програми в добивната промишленост и отстраняване на минали екологични щети

В централния бюджет за 2002 г. за реструктуриране и ликвидация на неефективни производствени мощности в добивната промишленост бяха предвидени 28 000 хил. лв.

Изпълнението на програмите за реструктуриране на добивната промишленост през 2002 г. се осъществяваше при спазване разпоредбите на следните постановления на Министерски съвет:

- ✓ ПМС № 195/ 2000 г. за техническа ликвидация, консервация и преодоляване на вредните последици при прекратяване или ограничаване на производствената дейност във въгледобива. В това направление фактически изразходваните средства за 2002 г. възлизат на 14 568 хил. лв. Мероприятия по техническа ликвидация и рекултивация се осъществяват в 13 търговски дружества по приети проекти за 31 обекта. С предоставените средства през 2002 г. изпълнението на видовете дейности по приетите проекти за техническа ликвидация във въгледобива възлезе на около 65% от утвърдените стойности по сметките на проектите;
- ✓ ПМС №140/ 1992 г. за реструктуриране на рудодобива и поетапно закриване на неефективни производствени мощности. Фактически изразходваните средства в рудодобива бяха в размер на 11 000 хил. лв. за изпълнение на 43 обекта в 9 търговски дружества. От изпълняваните проекти 19 са за техническа ликвидация, 22 за рекултивация, 1 за почистване на замърсени руднични води и 1 за мониторинг;
- ✓ ПМС № 74/ 1998 г. за ликвидиране на последствията от добива и преработката на уранова суровина. През 2002 г. се изпълняваха 6 обекта за очистка на замърсени руднични води и мониторинг и 1 за рекултивация за което се предоставиха 1 800 хил. лв.

За реализацията на Програмите за отстраняване на минали екологични щети за 2002 г. в разходната част на държавния бюджет бяха предвидени 20 млн. лв. Въз основа на представените отчетни документи от страна на осем дружества (изпълнители), са извършени разплащания на проекто-проучвателни, строително-монтажни работи и независим надзор на обща стойност 17 608 хил. лв., които са 88 % от планираните средства.

Концесионна дейност

През 2002 г. финансирането на концесионната дейност се осъществява чрез план - сметка на приходите и разходите, утвърдена от министъра на финансите.

Планираните приходи за 2002 г. по бюджета на Министерството на финансите (15% от концесионните приходи) за покриване на разходите по концесионната дейност възлизат на 3 000 хил. лв. Реалното изпълнение на приходната част е в размер на 2 113 хил. лв., чрез което е налице изпълнение на заложените приходи в размер на 70%. Неизпълнение на приходите се констатира в по-голяма степен в консолидирания бюджет. При заложени със ЗДБРБ за 2002 г. приходи от концесии общо в размер на 22 500 хил. лв., реалното изпълнение е 15 812.5 хил. лв. (70.3%).

Разходите за концесионната дейност са разчетени на 1750 хил. лв., като Министерството на финансите е изпълнявало изцяло и срочно всяка заявка за извършване на разходи от отделните ведомства. Извършените през годината разходи възлизат на 651 хил.лв., с което е налице икономия от 1 100 хил. лв. Дейността по покриване на разходите по концесиите е в съответствие с принципите, установени в Глава VIII от Правилника за прилагане на Закона за концесиите – разходите се извършват в зависимост от изпълнението на приходите. Това позволява годината да приключи с положителен финансов резултат. Наличностите в края на годината по бюджета на Министерство на финансите от тази дейност, представляващи неизразходвани средства са 4 200 хил. лв. и същите са преведени в републиканския бюджет.

Финансиране на социални дейности от централния бюджет

В централния бюджет за 2002 г. са определени средства за компенсиране стойността на безплатните и по намалени цени пътувания, регламентирани със закони и актове на

Министерския съвет в размер на 37 400 хил. лв. От централния бюджет се осигурява финансиране на пътуванията с ценови облекчения на ветерани от войните, учащи се и възрастни граждани, служители от МВР и други специализирани служби, данъчни органи и други лица, общият брой на които съставлява над 40 % от населението на страната.

Поради ограничените възможности на централния бюджет не стартира финансирането с бюджетни средства на отстъпката за превоз на учащи се и възрастни граждани по железопътния транспорт, правото за което беше предоставено от 1.01.2002 г. с ПМС № 295/ 2001 г., необходимите средства за което са в размер около 18 000 хил. лв. За 2002 г. има издадени и неплатени абонаментни карти за превоз по автомобилния транспорт в размер около 5 000 хил. лв., определен по условията на Наредбата за компенсиране на безплатните и по намалени цени пътувания.

Отчитайки социалната значимост на търговското обслужване на населението от планинските и малки селища и за да се създадат условия за уеднаквяване на цените на доставяните стоки в тях с тези в останалите населени места, както и да се стимулират физическите и юридическите лица да извършват тази дейност, на основание чл. 26 от ПМС №1 за изпълнението на Закона за държавния бюджет на Република България за 2002 г., от централния бюджет се предоставиха на Централния кооперативен съюз 2 200 хил. лв.

Анализ на приходите, разходите и политиката на държавен фонд “Земеделие” за 2002 г.

Предназначението на създадения съгласно чл.11 на Закона за подпомагане на земеделските производители (ДВ, бр.58/ 1998 г.), Държавен фонд “Земеделие” е да подпомага финансово земеделските производители за инвестиции в земеделието, производство на земеделска продукция за пазара, създаване на животновъдни ферми и закупуване на племенни животни и др.

Набирането и разходването на средствата по фонда се извършва съгласно приходно-разходна сметка, която ежегодно се утвърждава от Министерския съвет. План-сметката на ДФ “Земеделие” за 2002 г. е приета с Решение №123/ 05.03.2002 г. на Министерския съвет и последващи корекции от вътрешни компенсирани промени, одобрени от министъра на финансите на основание Постановление №198/ 29.08.2002 г. на МС за създаване на стоков фонд от пшеница и осигуряване на средства от централния бюджет на Република България за

интервениране на зърнения пазар и субсидиране на експортноориентирани зърнопроизводители, както и на Постановление №289/ 18.12.2002 г. на МС.

Размерът на планираните собствени приходи за 2002 г. възлиза на 4 650 хил. лв. Общата събираемост на приходите за 2002 г. е 154% спрямо предвидената по план-сметката за годината, като са постъпили 7 148 хил.лв. Отчетеното преизпълнение на приходите е от:

- ✓ наем на земя – 316% изпълнение;
- ✓ лихви по предоставени инвестиционни и краткосрочни заеми в страната - при планирани 2 600 хил. лв. получените приходи от лихви са 4 163 хил. лв., което е с 60% повече. По-големия размер на приходите от лихви се дължи на следните фактори:
 - достигната висока събираемост на кредитите през 2002 г, заедно с начислените лихви върху тях;
 - събраните лихви по изискуеми вземания на фонда, които се олихвяват с наказателна лихва;
 - редовно погасяване на лихвите по предоставените инвестиционни кредити, които постъпват в приход на фонда в целия си размер.

Най-ниско е изпълнението на приходите от данък върху премиите върху застраховки на земеделските култури, платими от застрахователните дружества по силата на чл.14, ал.3 от Закона за подпомагане на земеделските производители, както и приходите от продажбата на държавно и общинско имущество.

Размерът на отчетените разходи нето е 29 900 хил.лв., или 86% от планираните за 2002 г. е 34 700 хил. лв. Усвояването на средствата по разходните параграфи на план-сметката за 2002 г. е в рамките на лимитите и съобразено с разпоредбите на законовата нормативна уредба в страната.

За 2002 г. усвоените средства за инвестиционни кредити са в размер на 13 463 хил. лв., или 54% от планираните за 2002 г. 25 000 хил. лв.

Възвръщаемостта на ресурса чрез погасяване на главници по предоставени лихвени заеми по инвестиционните програми на ДФ “Земеделие” е 122% - при заложили по план-сметката 14 000 хил. лв. са събрани 17 039 хил. лв.

Същата тенденция се наблюдава и при възстановените суми по предоставените кредити по краткосрочните финансови линии на фонда – при планирани 19 000 хил. лв. са постъпили 25 607 хил. лв., което с 35% повече.

По споразуменията за гаранционните схеми от предходни години депозираният паричен ресурс по сметките със специално предназначение на фонда в търговските банки към 31.12.2002 г. е общо 5 700 хил. лв. За съпоставка към 31.12.2001 г. същият е бил 11 171 хил.лв.

Усвоеният ресурс по краткосрочните финансови линии на фонда за 2002 г. е в размер на 24 489 хил. лв. Това представлява 98% от предвидените в план-сметката средства.

Разходите за субсидии предвидени за земеделските стопани за подпомагане на тяхната дейност, предвидени по план-сметката за 2002 г., са в размер на 29 000 хил.лв., или 85% от предоставените 24 614 хил. лв.

Към 31.12.2002 г. от държавния бюджет на Държавен фонд "Земеделие" са преведени 100% от планирания трансфер за годината - 47 000 хил. лв.

Във връзка със спазване на строга финансова дисциплина и предприети навременни мерки за контрол по целево използване на средствата и решенията на Управителния съвет на Държавен фонд "Земеделие" за облекчаване на условията за издължаване на дължимите средства, изпълнението на план-сметката за 2002 г. е в рамките на предвидените разчети. В перспектива акцентът в дейността на фонда, ще пада изключително върху финансовото подпомагане и стимулиране на инвестиционния процес в земеделието. И през 2003 г. Държавен фонд "Земеделие" продължава да е националният партньор, чрез който се извършва усвояването на средствата от предприєдинителните фондове (програма САПАРД), предназначени за подпомагане развитието на земеделието и селските райони.

7. АНАЛИЗ НА КАСОВОТО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА СУБСИДИИТЕ ЗА ТЕКУЩА ДЕЙНОСТ НА ОРГАНИЗАЦИИТЕ С НЕСТОПАНСКА ЦЕЛ

Утвърдената с чл.7 от ЗДБРБ за 2002 г., целева субсидия за юридическите лица с нестопанска цел, възлиза общо на 2 966 хил.лв., в това число:

- за Българския червен кръст - 1 168.6 хил. лв.;
- за организациите на и за инвалидите - 1 207.4 хил. лв.;
- за Българския туристически съюз и Съюза на българските автомобилисти - общо 124.9 хил. лв.;
- за Съюза на народните читалища - 20 хил. лв.;
- за “Рилска Света обител - Рилски манастир” - на 393.3 хил. лв.;
- за представителните сдружения на потребителите в България - 51.8 хил. лв.

Разходите на юридическите лица с нестопанска цел по отделните функции и групи са както следва:

Функция “Здравеопазване”

Държавният бюджет, респективно централният бюджет предоставя субсидия на Българския червен кръст (БЧК) на основание чл.6, ал.1 от Закона за Българския червен кръст за дейности, които Българския червен кръст следва да осъществява като държавна поръчка.

По закон и по уточнен план за 2002 г. субсидията за БЧК е в размер на 1 168.6 хил. лв. По отчет същата възлиза на 1 168.6 хил. лв. или 100% спрямо закона и уточнения план.

Субсидията е разходвана за издръжка на планинските и водноспасителни служби, пропагандиране и осъществяване на безвъзмездно кръводаряване, аварийни екипи и санитарни формирования за работа в мирно време и при природни бедствия и военновременни условия, подпомагане на бежанци, хуманитарна помощ за лечебни заведения и домове за медикосоциални грижи и международна хуманитарна помощ за страни и региони по решение на Министерския съвет и други дейности, определени със Закона за Българския червен кръст.

Функция “Социално осигуряване, подпомагане и грижи”

Група “Работи и служби по социалното осигуряване, подпомагане и заетостта”

Общият размер на утвърдената с чл.7 от ЗДБРБ за 2002 г., субсидия за организациите на/за инвалиди възлиза на 1 226.4 хил. лв. и е усвоена 100%.

Субсидията е разходвана за социално подпомагане и социални услуги на инвалиди, за здравни и социални помощи на членовете на организацията, за подпомагане чрез поддържане и разширяване на стопанска дейност, за социална интеграция, за рехабилитация на членовете, за специални помощни средства и специфични приспособления за облекчаване комуникацията и придвижването на инвалиди и други.

Група “Туризм”

Разходите, извършени от Съюза на българските автомобилисти и Българския туристически съюз по група “Туризм” за 2002 г., са в размер на 124.9 хил. лв. Изпълнението спрямо програмата и уточнения план е 100%. Това са целеви субсидии от централния бюджет, които са разходвани за поддържане и ремонт на автомобилите на пътна помощ, подмяна на указателни табели, радио връзки, туристически маркировки, за целеви програми по републиканския и международния туристически календар и други разходи, свързани с дейността на “Пътна помощ” към Съюза на българските автомобилисти и с дейността на Български туристически съюз.

Група “Култура”

Разходите, извършени от Съюза на народните читалища по група “Култура” за 2002 г., са в размер на 20 хил. лв. Изпълнението спрямо програмата и уточнения план е 100%.

Функция “Почивно дело, култура, религиозни дейности”

Група “Религиозно дело”

Със ЗДБРБ за 2002 г. е планирана субсидия за “Рилска Света обител – Рилски манастир” в размер на 321.6 хил. лв. По отчет същата е преведена и е усвоена 90% от планираната (354 хил. лв). Средствата са използвани за подпомагане дейността на музея, за текущо поддържане и извършване на разходи с инвестиционно предназначение.

Функция “Икономически дейности и услуги”

Група “Други дейности по икономиката”

Утвърдената с Приложение №2 към чл.7 от ЗДБРБ за 2002 г. субсидия за представителните сдружения на потребителите в България възлиза на 51.8 хил. лв. По отчет същата е преведена и усвоена в размер на 51.8 хил.лв. или 100 % спрямо закона. Средствата са разходвани за подпомагане дейността им и за издръжка на регионалните съюзи на потребителите.

8. ОТЧЕТ НА КАПИТАЛОВИТЕ РАЗХОДИ ПО КОНСОЛИДИРАНАТА ФИСКАЛНА ПРОГРАМА

През 2002 г. са извършени капиталови разходи в размер на 1 165 632.9 хил. лв. по консолидирания държавен бюджет при план 897 687 хил. лв., което представлява 129.8% изпълнение. Първоначалният план за капиталови разходи по бюджета за 2002 г. е преизпълнен с 267 945.9 хил. лв.

От извършените капиталови разходи над 65% са за придобиване на дълготрайни материални активи, в т.ч. за: капитално строителство, придобиване на компютри и хардуер, безобектови машини и съоръжения, обзавеждане и др. Около 19% от средствата са усвоени за извършването на основни ремонти на сграден фонд.

Преизпълнение със 138 000 хил. лв. спрямо първоначалния план има в отрасъл “Отбрана и сигурност”, което се дължи на изпълнението на поетите от страната ни ангажменти по реструктуриране системата на отбраната на Република България във връзка с предстоящото приемане в НАТО. Значително преизпълнение на капиталовите разходи през годината (над 120 000 хил. лв.) се наблюдава в общините за сметка на техни собствени бюджетни и извънбюджетни средства.

Капиталовите разходи са насочвани за поддържането и разширяването на техническата и социалната инфраструктура. С предимство са осигурявани обектите на транспортната (пътна и железопътна) инфраструктура, питейното водоснабдяване, здравеопазването и социалните грижи, опазването на околната среда, образованието, отбраната, дейностите на държавната администрация и други. Това са секторите, финансирани приоритетно от държавата така, че да отговорим в значителна степен на изискванията за присъединяването ни към Европейския съюз и НАТО, а също така и за изпълнението на последователната политика на Правителството за подобряване качеството на най-масовите публични услуги и повишаване стандарта на живот на населението.

От извършените капиталови разходи през 2002 г. финансово са осигурявани обектите с близък срок на въвеждане в действие, приоритетни проекти и програми с изключителна национална и регионална значимост.

Разходите за капитално строителство и за ремонти, успоредно с подобряването на количествените и качествените параметри на съответните обекти са съдействали и за осигуряването на по-голяма заетост в различните региони на страната.

9. АНАЛИЗ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА БЮДЖЕТИТЕ НА МИНИСТЕРСТВОТА И ВЕДОМСТВОТА ПО ФУНКЦИИ⁵

В ЗДБРБ за 2002 г. в бюджетите на министерствата, ведомствата и другите бюджетни организации в раздела за **приходите** са включени собствените приходи от дейността им.

По ЗДБРБ за 2002 г. е предвидено по приходната част да постъпят собствени приходи в размер на 1 150 208 хил. лв. По уточнен план приходите възлизат на 1 316 145 хил. лв.

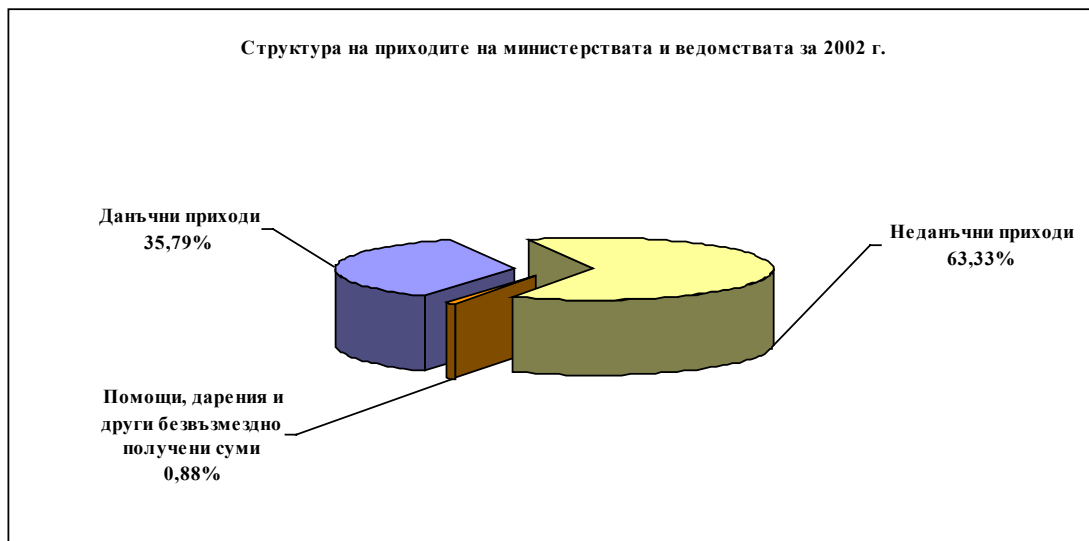
По отчет за 2002 г. собствените приходи са в размер на 1 355 745.6 хил. лв., което представлява 117.87 % изпълнение спрямо ЗДБРБ, и 103.01 % спрямо уточнения план. Преизпълнението на приходите спрямо уточнения план в размер на 39 600.5 хил. лв. се дължи предимно на нарастването на приходите на Министерство на земеделието и горите, Министерство на транспорта и съобщенията и Комисия за регулиране на съобщенията.

Основната част от приходите на министерствата и ведомствата по отчет са неданъчните приходи в размер на 857 954.3 хил. лв. (63.3 % от общите приходи), които в по-голямата си част представляват приходи от държавни такси - 403 068 хил. лв. (47 % от неданъчните приходи). Значителен е относителния дял и на приходите и доходите от собственост - 359 687.5 хил. лв. (42 % от неданъчните приходи).

Данъчните приходи на министерствата и ведомствата възлизат на 485 241.2 хил. лв. (35.8 % от общите приходи), като основна част от тях са приходи от акцизи и такси върху течните горива (93.3 % от данъчните приходи).

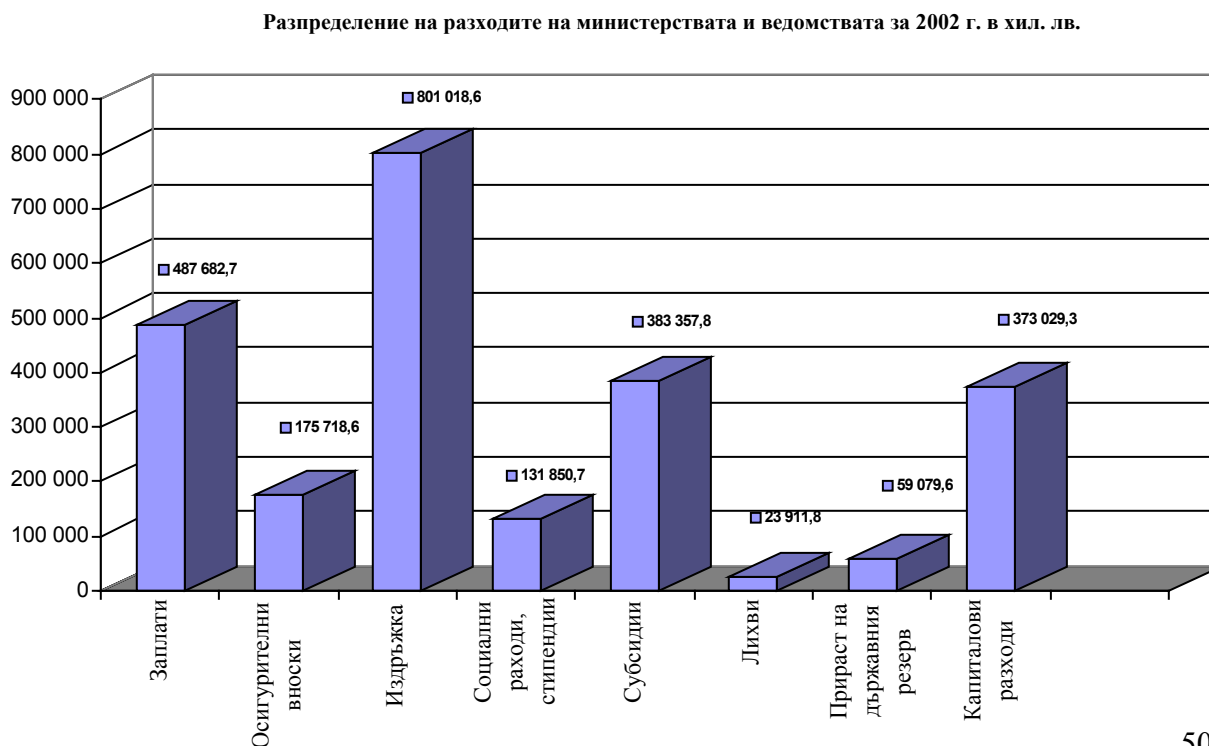
Даренията и помощите от страната и чужбина възлизат на 12 449.9 хил.лв., което представлява 0.9% от общите приходи.

⁵ Без разходите на специалните министерства и ведомства (виж стр.69)

По закона за бюджета **разходите** на министерствата и ведомствата са в размер 2 193 165.6 хил. лв. По уточнен план разходите възлизат на 2 725 998.9 хил.лв. По отчет за 2002 г. разходите на министерствата и ведомствата са в размер 2 491 174.4 хил. лв., което представлява изпълнение 113.6% спрямо програмата и 91.4 % спрямо уточнения план.

В посочените на графиката разходи са включени текущите разходи (заплати, осигурителни вноски, издръжка, социални разходи, стипендии, субсидии и лихви), прираста на държавния резерв и изкупуване на земеделска продукция, и капиталовите разходи.

Функция “Общи държавни служби”

Група “Изпълнителни и законодателни органи”

Отчетените средства за текущи и капиталови разходи по тази група възлизат на 446 036.3 хил. лв. разходвани за ресурсното осигуряване издръжката на следните звена в администрацията:

- Администрацията на Президентството - с цел защита и реализация на националните интереси на Република България – чрез активно и адекватно участие в международните отношения;
- Министерството на земеделието и горите – с цел ръководство, контрол и финансиране на функциите и дейностите на отрасъл “Земеделие и гори” в аспекта на хармонизацията им с изискванията за членство в ЕС, с цел затваряне на преговорна глава VII “Земеделие” и устойчиво развитие на селските райони;
- Министерството на външните работи – с оглед провеждане външната политика на Република България; участие в международните организации, подготовка и присъединяване към ЕС, членство в НАТО; провеждане стабилизираща роля на Балканите; развитие на европейската и евроатлантическа интеграция;
- Министерството на културата с цел регулиране на държавната политика в областта на културата;
- Министерството на икономиката за успешното развитие на държавната политика в областта на индустрията, търговията и туризма;
- Министерството на труда и социалната политика за насърчаване на заетостта, социалното подпомагане в страната, осъществяване на осигурителния надзор и политиката на доходите;
- Министерството на транспорта – с цел провеждане на държавната политика в областта на транспорта и съобщенията и представянето на Република България в международните организации по транспорт и съобщения;
- Министерството на регионалното развитие и благоустройството – провеждане на държавната политика в областта на регионалното развитие, устройството на територията, дейността по кадастъра, геодезията и картографията и жилищната политика;

- Министерството на енергетиката и енергийните ресурси – за провеждане на държавната политика в областта на енергетиката.
- Народното събрание – с цел осъществяване на законодателната му дейност и обнародване на законите;
- Министерския съвет с оглед ускорена хармонизация на българското законодателство с това на Европейския съюз, изграждането на ефективни административни структури, които са близки с тези на Европейския съюз за прилагане на правото на Европейския съюз;
- Министерството на образованието и науката с оглед провеждане на държавната политика в областта на средното и висшето образование и науката;
- Министерството на околната среда и водите с цел опазване на въздуха, водата, почвите, растителността и подземните богатства;
- Министерството на здравеопазването за създаване на условия за опазване здравето на населението;
- Министерството на финансите, което осъществява правителствената политика по съставянето, изпълнението и отчитането на държавния бюджет на Република България и консолидираната фискална програма, провежда данъчната и митническа политика, извършва управлението на държавните разходи и обслужването на държавния дълг, осъществява вътрешно-финансовия контрол по разходването на бюджетните средства.

За осъществяване на държавната политика в управлението на страната за 2002 г. са предвидени 25 686 щатни бройки, а към 31.12.2002 г. са заети 24 219 души.

За заплати и осигурителни плащания на държавната администрация са разходвани 178 912.5 хил. лева. За издръжка са усвоени 187 749.6 хил. лв., от които за дългосрочни командировки в страната за 1 250 щатни бройки в посолствата, консулствата и търговските служби – 34 679.5 хил. лв.

За 2002 г. са изплатени 6 468.2 хил. лв. за членски внос в международни организации.

През 2002 г. успешно са финансирани и прилагани мерки за осъществяване на политика за изграждане на съвременна високооперативна и високоефективна държавна администрация.

По централния бюджет съгласно Закона за политическите партии, в тази група са отчетени средства за финансиране на политическите партии в размер на 4 500 хил.лв.

Група “Общи служби”

Направените разходи в група Б “Общи служби“ са свързани с дейностите на Националния статистически институт, и Агенцията за българите в чужбина, Агенцията за бежанците, Агенцията за икономически анализи и прогнози, Агенцията за чуждестранна помощ, Централния регистър на особените залози, Държавната агенция “Държавен резерв и военновременни запаси ”, Агенцията за чуждестранни инвестиции и Центъра на промишлеността на Република България в Москва.

Общо разходите по отчет за 2002 г. за групата са 93 656.0 хил. лв., а текущите разходи са 31 685.6 хил. лв. или 103% от предвиденото по ЗДБРБ за 2002 г. и 94,3 % от уточнения план. С тези средства са осигурени заплати и възнаграждения на персонала нает по трудови и служебни правоотношения в размер на 10 588.4 хил. лв., осигурителни вноски от работодатели 4 225.4 хил. лв., текуща издръжка 14 985.5 хил. лв. (89,6 % от уточнения план.) Най-голям дял имат разходите за външни услуги - 8 462 хил. лв. и за материали, горива и енергия 2 738.7 хил. лв.

За обновяването на държавния резерв са изразходвани 59 079.6 хил. лв., което е 622% от програмата и 89,7 % от уточнения план.

Предвидени бяха целево и изразходвани по предназначение 1 350 хил. лв. за следните дейности:

- заключителния етап на Закона за преброяване на населението жилищния фонд и земеделските стопанства;
- периодичното статистическо изследване “Наблюдение на работната сила” по Националната програма за статистически изследвания за 2002 г.;
- изготвяне на регистър за идентифициране на земеделските стопани по Закона за статистика.

Група “Наука”

За тази група са отчетени разходи в размер на 45 902.1 хил. лв. (97.5% от уточнения план), изразходвани за ресурсното осигуряване на научните изследвания, осъществявани от научноизследователските институти и самостоятелните звена в системата на Националния център за аграрни науки и ведомствените научноизследователски институти и центрове към Народното събрание, Министерството на външните работи, Министерството на здравеопазването, Министерството на образованието и науката.

С тези средства е осигурено провеждането на научни изследвания в следните области:

- научното обслужване на държавата и обществото;
- развитие и интеграция на научноизследователския потенциал и инфраструктура в европейското и научноизследователското пространство;
- развитие на националните ценности и идентичност;
- повишаване на конкурентноспособността на научноизследователския продукт;
- устойчиво развитие на научния потенциал;
- изследвания на растителни генетични ресурси и реализация на селекционно-подобрителни програми при основните земеделски култури;
- съхранение на националния генофонд, усъвършенстване на развъжданите популации и разработване на технологии за преработка на животинската продукция;
- устойчиво развитие и защита на хранително-вкусовата промишленост и безопасност на храните;
- иновация на науката за почвите и свързаните с нея технологии за устойчиво земеделие;
- оптимизиране на техниките и технологиите за напояване и механизация на процесите в растениевъдството и животновъдството;
- усъвършенстване управлението и маркетинга на стопанските единици, създаване на подходяща икономическа и социална база за реално научно обслужване на земеделието.

Усвояването на 97.5% от одобрените по уточнен план средства показва, че научноизследователските институти, самостоятелните научни звена и центрове са имали финансови условия за осъществяване на научната си дейност, спазвайки определените приоритети при разходване на предоставените им средства.

В областта на науката са заети 4 895 щатни бройки.

Функция “Отбрана и сигурност”

Група “Отбрана”

За министерства и ведомства по група “Отбрана” по закон е била предвидена сумата в размер на 1 370 хил. лв., изцяло за текущи разходи. По уточнен план средствата са 3 299 хил. лв., като от тях 1 783 хил. лв. са за капиталови разходи. Отчетени са 3 903.8 хил.лв., изразходвани за отбранително-мобилизационна подготовка на 28-те областни администрации, издръжка и разходи за членски внос и участие в нетърговски организации и дейности и капиталови разходи в размер на 1816.0 хил.лв., основно за придобиване на дълготрайни материални активи.

Група “Съдебна власт”

Отчетените разходи представляват отчисления в размер на 5% от приходите от дейността на органите на съдебната власт. Тези средства Министерство на правосъдието разходва за капиталови разходи на фонд “Съдебни сгради” и фонд “Затворни сгради”.

Група “Администрация на затворите”

Предвидените текущи разходи по тази група са в размер на 58 505.6 хил. лв. за ресурсно осигуряване дейността на Главна дирекция “Изпълнение на наказанията”. Общият размер на отчетените текущи разходи по Група “Администрация на затворите” за отчетната година е в размер на 57 178.8 хил. лв. или 97.7% плана.

Заетите лица за управление и организиране охранителната дейност и сигурността в Местата за лишаване от свобода и Следствените арести по уточнен план са 4578, а по отчет – 4 497 щатни бройки.

От общия размер на текущите разходи по тази група най-висок относителен дял заемат извършените разходи за заплати и възнаграждения за персонала и свързаните с тях плащания - 40 323.1 хил. лв.

Извършените разходи за издръжка на Местата за лишаване от свобода и Следствените арести са в размер на 16 855.8 хил. лв., и са изразходвани за осигуряване на прехраната на лишените от свобода и арестантите в Следствените арести в страната, необходими за осигуряване на лекарствени средства, за осигуряване отоплението и осветлението и за

извършване на текущи ремонти по сградния им фонд в страната. Необходимите средства за храна са разчетени на база средната численост на лишените от свобода и арестите – 11 000 лица и среднодневните минимално необходими средства за прехрана – 2,27 лева, за неработещите и 2.66 лева – за работещите лишени от свобода.

Функция “Образование”

Със средствата по функция “Образование”, в които са включени субсидията от централния бюджет и собствените приходи, се осигурява финансирането на средното образование, което се планира в бюджетите на Министерството на образованието и науката, Министерството на земеделието и горите, Министерството на културата и Министерството на транспорта и съобщенията.

Отчетените разходи към 31.12.2002 г. по функция “Образование” са 250 442.0 хил. лв. и представляват 117% от предвиденото по ЗБРБ за 2002 г. и 95.7% от уточнения план.

За Министерството на образованието и науката, където най-големия дял е на функция “Образование” и където има 693 броя второстепенни разпоредители с бюджетни кредити, изпълнението на субсидията за средното образование е 99% .

Разплатени са заплатите и социално-осигурителните плащания на заетите в системата на народната просвета за годината. В размера на средствата за заплати е включено и допълнителното трудово възнаграждение по §35 от Закона за народната просвета. Изплатени са стипендиите на учениците за периода. През м.декември са изплатени натрупаните през годината задължения, основно за отопление и храна.

Най-остро стои проблемът с плащанията за облекло за персонала в системата на образованието, съгласно подписания Колективен трудов договор (КТД), между Министерството на образованието и науката и синдикалните организации. КТД е подписан на основание Кодекса на труда и неизпълнението му на практика води до неизпълнение на разпоредби на самия кодекс.

Голяма част от необходимите средства за храна, облекло и медикаменти на децата в домовете за отглеждане на деца, лишени от родителски грижи са изплатени от извънбюджетни сметки за помощи и дарения.

Разходите за командировки са намалени до минимум в учебните заведения, ограниченият им размер затрудни осъществяването на основните функции на инспекторатите по образованието.

Разходите за външни услуги включват разходи за телефон и факс, вода, наеми и т.н. Закъснението при изплащането им през периода доведе до временно спиране на телефоните и водата в част от поделенията, в това число и такива на пълна държавна издръжка. Изключително голям е размера на направените разходи за охрана (СОТ и СОД), за наличната учебна техника, основно в професионалните учебни заведения.

Общо по функция "Образование" щатните бройки по отчета за 2002 г. са по-малко с 1 555 бр., в сравнение с уточнения план, което показва извършване на съкращения, закриване и сливане на средни училища с намален брой ученици и маломерни паралелки.

В тази функция от централния бюджет са отпуснати средства в размер на 302 хил.лв. за помощи на студенти при ползване на свободно наета квартира.

***Функция "Здравеопазване"*⁶**

С одобрените по ЗДБРБ за 2002 г. средства по функция "Здравеопазване" в размер на 523 791.7 хил. лв. се осигури издръжката на здравните и лечебни заведения от републиканския бюджет чрез Министерството на здравеопазването, Министерството на транспорта и съобщенията, Министерския съвет - болница "Лозенец", Министерство на отбраната – Военномедицинска академия и други, както и целевите разходи в здравеопазването, като: лечение в чужбина, тестове за СПИН и хепатит, ваксини, кардиостимулатори, радиоактивни изотопи, апарати и консумативи за хемодиализа, борба с туберкулозата и други социалнозначими заболявания, национални програми по приоритетни области на здравеопазването и други.

Касовото изпълнение на бюджета към 31.12.2002 г. е в размер на 608 372.6 хил. лв. или 116.2 % спрямо ЗДБРБ за 2002 г. Най-голям относителен дял в текущите разходи заема субсидията за преобразуваните в търговски дружества на 73 лечебни заведения – 57.8 %. В абсолютно изражение тази обща субсидия възлиза на 310 255.3 хил. лв. по уточнен план и е усвоена изцяло. Лечебните заведения получават обща субсидия въз основа на сключен договор за болнична дейност с финансиращия орган – Министерството на здравеопазването. Увеличението от 77 000 хил. лв. спрямо предвидените субсидии по ЗДБРБ за 2002 г. е преди всичко за разплащане на натрупани задължения на лечебните заведения към доставчици на

⁶ Включително разходите на специалните министерства и ведомства (виж стр.69)

медикаменти и консумативи, с оглед да се осигурят нормални условия за работа в болничната мрежа.

Разходите за заплати на заетите 22 086 щатни бройки медицински и друг персонал по отчет са в размер на 74 000.5 хил. лв.

С предвидените по уточнен план средства за издръжка в размер на 161 538 хил. лв. е осигурена веществената издръжка за дейността на непреобразуваните лечебни заведения, спешната медицинска помощ, хигиенно-епидемиологичните инспекции, центровете по трансфузионна хематология, районните центрове по здравеопазване и останалите структури и дейности в системата. Тези разходи по отчет възлизат на 142 080.2 хил. лв. или 88% изпълнение спрямо уточнения план.

Най-съществен дял в издръжката (40.8 %) заемат разходите за централна доставка на животоспасяващи и животоподдържащи медикаменти, както и на консумативи и материали за хемодиализа, кардиостимулатори, радиоактивни изотопи, тестове за СПИН и хепатит, доставка на ваксини и др., които се осигуряват чрез бюджета на Министерството на здравеопазването и гарантират ангажимента на държавата по отношение на лечението на онкоболни и други, страдащи от тежки хронични и социалнозначими заболявания. По отчет тези разходи възлизат на 57 472.9 хил. лв.

Чрез бюджета на Министерството на здравеопазването се извършват и разходите по национални програми, приети от Министерския съвет, свързани с превенция, профилактика и лечение на значими заболявания, определени като национални здравни приоритети.

За издръжка на Военномедицинска академия през 2002 г. са извършени разходи в размер на 42 000 хил. лв., които със ЗДБРБ за 2002 г. са разчетени по бюджета на Министерство на отбраната. Изпълнението на тези разходи спрямо закона възлиза на 176.2%, а спрямо уточнения план – 93.7%, което се дължи на предоставените допълнителни средства за военномедицински разходи, свързани с формирането на контингенти от Българската армия за участие в операции по поддържане на мира под егидата на Организацията на обединените нации, както и прегледи по набиране на кадрови войници. От общите разходи 43.4% са изразходвани за заплати, други възнаграждения и плащания, и осигурителни вноски на личния състав, 53.3% за веществена издръжка и 3.3% за капиталови разходи.

Независимо от отпуснатите допълнителни средства (над 90 000 хил. лв.), към 31.12.2002 г. лечебните заведения, чийто мажоритарен собственик е Министерството на

здравеопазването, са с натрупани неразплатени задължения към доставчици на медикаменти, консумативи и други в размер на 45 000 хил. лв.

Задълженията в системата на здравеопазването са проблем, който е постоянен в последните години, главно поради все още неосъществената структурна реформа в болничната помощ и съществуването на редица неефективни структури в системата. Лечебните заведения все още нямат адекватно пазарно поведение в променените условия на финансиране, чрез сключване на договор за дейност с финансиращия орган, в случая Министерството на здравеопазването. Лечебните заведения сключват договор за извършване на болнична помощ и с Националната здравноосигурителна каса, но все още делът на финансиране чрез нея е твърде нисък и е в зависимост от броя на включените в Националния рамков договор “клинични пътеки”.

Министерството на здравеопазването, както и останалите министерства и ведомства, към които има здравни заведения, администрират и приходи от платени медицински услуги по избор на пациента, лечение на чужди граждани и други.

Функция “Социално осигуряване, подпомагане и грижи”⁷

Група “Социални помощи и обезщетения”

Изплатените обезщетения и помощи за домакинства по бюджетите на министерства и ведомства общо, в т.ч. и специалните ведомства, възлизат на 28 961.5 хил.лв.

Социалните помощи и обезщетения се разделят главно между бюджетите на Министерство на труда и социалната политика и бюджета на Държавното обществено осигуряване, висшите училища и общинските бюджети.

По бюджета на Министерство на труда и социалната политика за 2002 г. са изплатени обезщетения и помощи за домакинства и здравноосигурителни вноски в размер на 101 537.1 хил. лв.

По бюджетите на специалните министерства и ведомства са отчетени разходи в размер на 107 389.7 хил. лв., от които 105 590.8 хил. лв. за изплащане на еднократни парични обезщетения по Закона за въоръжените сили на Република България и по Закона за Министерство на вътрешните работи и 1 799.0 хил. лв. за здравноосигурителни вноски на лицата по чл. 40, ал.1, т. 9-15 от Закона за здравното осигуряване.

⁷Включително разходите на специалните министерства и ведомства (виж стр.69)

До началото на месец март от фонд “Професионална квалификация и безработица” се изплащаха помощи и обезщетения за безработица, след което с промяната на Кодекса за задължителното обществено осигуряване и Закона за народното здраве, изплащането на обезщетенията се прехвърли към Националния осигурителен институт, а в Национална служба по заетостта останаха да се изплащат разходите за активната политика на пазара на труда.

Група “Работи и служби по социалното осигуряване, подпомагане и заетостта”

Административните разходи за поддръжка на системата по социалното осигуряване, подпомагане и заетостта са в размер на 37 885.4 хил. лв., в т.ч. разходи за издръжка 9 404.6 хил. лв. От тази група се финансира издръжката на Агенцията по заетостта, Националната служба за социално подпомагане, Държавна агенция за закрила на детето, и Дома на ветераните на културата и изкуствата към Министерство на културата.

От централния бюджет за съфинансиране и управление на програми и проекти с международно финансиране в социалната сфера са отпуснати средства в размер на 22500 хил. лв.

Функция “Жилищно строителство, благоустройство, комунално стопанство и опазване на околната среда”

В бюджета за 2002 г. за функция ” Жилищно строителство, благоустройство, комунално стопанство и опазване на околната среда” по ЗДБРБ за 2002 г. бяха разчетени 88 029.9 хил. лв., по уточнен план 79 482.4 хил. лв. Отчетени са 69 166.7 хил. лв.

С тези средства са осигурени издръжката на персонала и извършване на основната рутинна дейност за структурите за обезпечаване на строителния контрол, изготвяне кадастъра на територията на страната, регионалните инспекции по околната среда и водите, дирекциите на националните паркове и басейновите дирекции.

Не бяха извършени планираните разходи по усвояване на кредитите с държавна гаранция, поради ниското равнище на полученото външно финансиране от страна на Министерство на регионалното развитие и благоустройството.

Функция "Почивно дело, култура, религиозни дейности"

Група "Почивно дело"

Предвидените със ЗДБРБ за 2002 г. разходи за издръжка по тази група в размер на 5 472.7 хил.лв. са предназначени за осигуряване на материално-техническата база на почивните станции към Министерски съвет, Министерство на правосъдието, Министерство на труда и социалната политика, Министерство на финансите, Министерство на регионалното развитие и благоустройството и Министерството на енергетиката и енергийните ресурси. Разходите по отчет за 2002 г. възлизат на 5 789.6 хил. лв.

Заетите лица за осъществяване на управлението и поддръжката на тези бази по уточнен план са 549 щатни бройки, а по отчет 507 щатни бройки, като за заплати и възнаграждения за персонала, нает по трудови правоотношения са изплатени средства в размер на 1 834.3 хил. лв. или 31.68% от общите разходи от дейността и осигурителни плащания в размер на 669.2 хил. лв.

Останалата част от разходите по уточнен план, свързани с ресурсното осигуряване на почивните бази, в т.ч.материали, горива и енергия, външни услуги, текущ ремонт и други плащания са в размер на 2 945.2 хил. лв., а по отчет 2 868.8 хил. лв., или 49.55 % от общите разходи.

Група "Физическа култура и спорт"

Със ЗДБРБ за 2002 г. по тази функция са одобрени текущи разходи в размер на 5 600 хил. лв. На основание нормативни актове разходите са увеличени по уточнен план на 7 037.2 хил. лв. Разходите, извършени към 31.12.2002 г. са в размер на 6 452.5 хил. лв.

Държавната агенция за младежта и спорта от месец октомври 2002 г., с изменението на Закона за физическото възпитание и спорта, е преобразувана в Министерство на младежта и спорта.

Като министерство, провеждащо държавната политика в областта на физическото възпитание и спорта, са извършени разходи за реализиране на основните стратегически цели и програми за тяхното изпълнение през 2002 г.

Със средства от бюджета са финансирани програми и мероприятия по изпълнение на политиката в областта на масовия спорт и социалния туризъм, чрез реализиране на Националните програми за развитие на физическото възпитание и спорта, детско

юношеският спорт, социален туризъм на инвалидите, подпомагане на целеви програми и проекти на училищния спорт и спорт сред студенти и срочно служещи.

За реализиране на политиката в областта на елитния спорт са направени разходи за проучване на тенденциите в развитието на елитния спорт в света и възможности за престижно представяне, за подготовка на българските спортисти за участие в олимпийските игри и доставка на медикаменти за извършване на допинг контрол на спортистите, за осигуряване на награди за медалисти и призьори.

Трябва да се отбележи, че освен средствата по бюджета на Министерство на младежта и спорта, като източник на средства за финансиране дейността на спортни федерации, спортни клубове и други национални спортни организации се ползват и средствата от постъпленията от Български спортен тотализатор.

В изпълнение на ПМС №129/ 2000 г. за определяне на минимални диференцирани размери на парични средства за физическо възпитание и спорт, от централния бюджет през 2002 г. са разходвани целеви средства по разработени спортни проекти за провеждане на физическо възпитание и спорт сред учащи, студенти и военнослужещи.

Група “Култура”

Със ЗДБРБ по тази група за 2002 г. са предвидени средства за текущи разходи за реализиране на програмите в областта на културата в размер на 42 114.2 хил. лв.

Освен това, по реда на изпълнението на бюджета в изпълнение на нормативни актове са предоставени допълнително целеви средства, както следва:

- национално честване на 155-годишнината от рождението на Христо Ботев – 15.1 хил. лв.(съгласно ПМС N0 283/2002 г.);
- национално честване на 165-годишнината от рождението на Васил Левски – 14.5 хил. лв. (съгласно ПМС №127/ 2002 г.);
- за финансиране на проекти на Министерството на културата са предоставени средства в размер на 65.7 хил.лв. от Държавната парично–предметна лотария (съгласно чл.9, ал.3 от Закона за хазарта, за подпомагане на българската култура);
- участие на Република България в междуправителствени дейности на Съвета на Европа – трансфери от бюджета на Министерство на външните работи – 123.4 хил. лв. (Съгласно Националната програма);

- организиране и провеждане на посещението на Папа Йоан-Павел Втори в Република България – 258.7 хил. лв. (съгласно ПМС №98/2002 г.);
- съвместно финансиране на културните институти са постъпили и разходвани общо средства за издръжка и за проекти – 1 805.2 хил. лв. (съгласно §25, ал.1 от ПЗР на ЗДБРБ за 2002 г. въз основа на сключени договори между Министерството на културата и общините);
- уреждане на задълженията на културните институти - 1 300 хил. лв.(съгласно ПМС №308/ 2002 г.);
- регионалните библиотеки – 222 хил. лв. (съгласно ПМС № 153 от 2000 г.)

По уточнен план разходите са в размер на 42 955.2 хил. лв.

Следвайки целите през 2002 г., текущите разходи по отчет за реализиране на програмите в група култура са в размер на 43 005.9 хил. лв., или изпълнение 100.83 % спрямо закона и 100.12 % спрямо уточнен план в т.ч. за сценични изкуства, за оперно-филхармоничните дружества, оперите, оркестрите и ансамблите, националните центрове, националните културни институти в страната и чужбина, както и средства за творчески проекти и програми- филмопроизводство, театрална дейност, музика и танц, музейно дело, книгоиздаване, европейска интеграция, архивна дейност и други.

С оглед поставените цели и реализиране на програмите, през 2002 г. броят на персонала в културните институти спрямо 2001 г. е намален със 150 щатни бройки, в резултат на което планирания за 2002 г. персонал е 5 898 щатни бройки. По отчет заетият персонал в областта на културата е 5 876 щатни бройки., в т.ч. по трудово правоотношение – 5 536 щатни бройки и 340 щатни бройки по служебно правоотношение.

По отчет средствата за заплати и възнаграждения за персонал, нает по трудови и служебни правоотношения са в размер на 16 881.1 хил. лв. или 36.41 % от общите разходи.

За ресурсно осигуряване на дейностите по култура са разходвани средства в размер на 15 250.1 хил. лв. или 32.9 % от общите разходи.

Специфичните разходи, свързани с реализирането на програмите за подпомагане и развитие на културата, като разходите за проекти и програми в областта на театъра, музиката, книгоиздаването, филмопроизводството и др. се отчитат в други неклассифицирани разходи. По отчет тези разходи са за:

- филмопроизводство – 2 242.3 хил. лв.;
- помощ за книгата – 213.4 хил. лв.;

- музика и танц – 201.1 хил. лв.;
- за подпомагане развитието на културата – 474.4 хил. лв.;
- театри – 201.1 хил. лв.;
- опазване на културно наследство- музеи и галерии – 207.7 хил. лв.;
- провеждане на фестивали и конкурси - 123.7 хил. лв.;
- авторско право и вноски за творчески съюзи – 253.5 хил.лв.

Група “Религиозно дело”

Със ЗДБРБ за 2002 г. по тази група са предвидени субсидии в размер на 1 035 хил. лв., които съгласно Закона за вероизповеданията, се разпределят от Дирекцията по вероизповеданията в Министерския съвет.

Изпълнението на тези разходи към 31.12.2002 г. е в размер на 1 049.0 хил.лв. лв., като средствата са разходвани за религиозните общности, регистрирани официално от Министерския съвет, за поддържане църковни храмове в страната, за подпомагане на свещенослужителите и църковните настоятелства, развиващи своята дейност в чужбина – Западните покрайнини, Букурещ, Будапеща, Виена, Берлин, Бесарабия, Истанбул и други, и за религиозна литература.

Функция “Икономически дейности и услуги”

Група “Минно дело, горива и енергия”

С отчетените средства за текущи разходи по група “Минно дело, горива и енергия” са финансирани дейности на Центъра за енергийна ефективност в индустрията към министъра на икономиката, свързани с извършване на експертизи и обследвания на енергийни потребители, разработване на мерки за намаляване на енергийното потребление в индустрията и други услуги, свързани с тръжни процедури, извършвани от Министерството на околната среда и водите и за издръжката на Агенцията по енергийна ефективност и реализиране на задачите на двата фонда “Извеждане на ядрените съоръжения от експлоатация” и “Безопасност и съхранение на радиоактивните отпадъци”.

Планираните средства за 2002 г. за текущи разходи в група “Минно дело, горива и енергия” са 8 570.4 хил. лв. , а са отчетени 6 258.4 хил. лв.

Група “Селско стопанство, горско стопанство, лов и риболов”

С предвидените средства по тази функция се финансират дейности само в Министерството на земеделието и горите. От направения общ разход по групата за 2002 г. в размер на 278 890.1 хил.лв. текущата издръжка представлява 117 036.9 хил.лв., заплатите, възнагражденията и социалноосигурителните плащания – 73 459 хил.лв. В тази група разходи се включват и разходи, свързани с:

- управление дейностите по рибарството и аквакултурите, контрол върху риболова и рибовъдството, опазване и обогатяване на рибните ресурси в страната;
- дейности, свързани с качеството, опазването, възстановяването и подобряването на почвеното плодородие и екологичните функции на почвената покривка;
- изпитване, изследване и сертифициране на земеделската и горска техника;
- контрол на техническото състояние, безопасността и регистрацията на земеделската и горска техника;
- изграждане и поддържане на ефективни системи за контрол и координация на лозаровинарския сектор в страната в съответствие с изискванията на Европейския съюз;
- сортоизпитване, сертифициране и контрол на посевния и посадъчен материал;
- провеждане на активни действия за противоградова защита, преразпределение на валежите и осигуряване на радиолокационна информация;
- селекция и репродукция в животновъдството, изкуствено осеменяване и създаване на нови породи животни;
- контрол върху зърното и фуражите;
- опазване на страната от проникването и разпространението на вредители по растенията и растителните продукти;
- политика по регулиране на производството, изкупуването и търговията с тютюн;
- за субсидиране цената на водата за поливни нужди;
- политика по опазване здравето на животните и предпазване на хората от зоонози, ветеринарно-санитарен контрол върху отглеждането, развъдната дейност и търговията с животни;

- опазване на държавния и общинския горски фонд, лесо-културна дейност и опазване на екологичното равновесие при дивеча;
- осъществяване на държавната политика в областта на поливното земеделие и хидромелиорациите.

За извършване на тези дейности за 2002 г. са разходвани 117 036.9 хил. лв. или 121.63% спрямо ЗДБРБ за 2001 г. За осъществяване на гореизброените цели и дейности през 2002 г. са били заети 13 952 души.

Като извод се налага, че през 2002 г. успешно са финансирани и прилагани мерки за осъществяване на държавната политика в селското и горско стопанство.

Група “Транспорт и съобщения”

Отчетените за 2002 г. средства за групата разходи “Транспорт и съобщения” са в размер на 352 438.6 хил. лв. и са предназначени за издръжка на дейности в Министерството на транспорта и съобщенията, Министерството на регионалното развитие и благоустройството и Комисията за регулиране на съобщенията.

Заетата численост за осъществяване на развитието и реструктурирането на транспорта и съобщенията по уточнен план е 4 527 щатни бройки., а по отчет – 4 574 щатни бройки.

Заплатите и възнагражденията за персонала, нает по трудови правоотношения и полагащите им се социалноосигурителни плащания по отчет са в размер на 27 208.5 хил. лв.

През 2002 г. от тази група разходи в Министерството на транспорта и съобщенията са се финансирали дейностите:

- по планиране и развитие на транспортната инфраструктура за всички видове транспорт;
- осигуряване на условия за безопасност и ефективност в транспортната дейност;
- развитие на телекомуникационния пазар и пазара на пощенски услуги;
- подготовка и поддържане на транспортната инфраструктура за работа в условията на кризи;
- контрол, управление и регулиране на транспорта и съобщенията в национален мащаб.

За същата година в групата са включени и разходи от бюджета на Министерство на регионалното развитие и благоустройството за осигуряване издръжката на Изпълнителна

агенция “Пътища” и осъществяване на дейността ѝ по текущия ремонт и сезонната поддръжка на пътищата.

От централния бюджет са отпуснати 1 464.1 хил.лв. за разпространение на българска телевизия и радиопрограма чрез спътник.

Група “Промислено строителство”

С отчетените за 2002 г. разходи в размер на 339.6 хил. лв. се финансират следните дейности на:

Агенцията за малки и средни предприятия,

Министерството на регионалното развитие и благоустройството - по решение на постоянната комисия за защита на населението при бедствия, аварии и катастрофи;

Министерството на транспорта и съобщенията – за издръжка на специалната куриерска служба, разходи за бедствия и аварии;

Министерството на земеделието и горите – за хидромелиорациите; Министерството на културата – за отбранително мобилизационна подготовка;

Министерството на образованието и науката – за Национален седмичник за образование и наука “Аз Буки” и Главна редакция на педагогическите издания;

Министерството на труда и социалната политика – за Учебна база “Манастирски ливади”;

Министерството на икономиката – за Център за масова приватизация и Патентно ведомство.

Група “Други дейности в икономиката”

Със средствата за текущи разходи по отчет на група “Други дейности по икономиката” в размер на 60 925.9 хил. лв. са финансирани дейности на:

- Народно събрание – 3 483.7 хил. лв. за издателска дейност и издръжка на хранителния комплекс;
- Министерски съвет – 7 572.4 хил. лв. за издръжка на дворци, резиденции и стопанства;
- Министерство на финансите – 26 596.6 хил. лв. за допълнително материално стимулиране, издателска дейност и печатни бази;
- Министерство на правосъдието – 6 463.2 хил. лв. за Фонд “Затворно дело”.

- Министерство на отбраната - 49.3 хил. лв. за стихийни бедствия .
- Министерство на вътрешните работи - 33.7 хил.лв. за стихийни бедствия.

От централния бюджет във функция “Икономически дейности и услуги”, група “Други дейности по икономиката” са отчетени 20 611.0 хил. лв. субсидии за нефинансови предприятия, в частта за “Други субсидии и плащания”, които са изразходвани за:

- финансиране изпълнението на публичните задачи, възложени на Държавно предприятие “Строителство и възстановяване”, Държавно предприятие “Транспортно строителство и възстановяване” и Държавно предприятие “Съобщително строителство и възстановяване”, съгласно Закона за преобразуване на Строителните войски, Войските на Министерство на транспорта и Войските на Комитета по пощи и далекосъобщения в държавни предприятия и за прекратяване на договорите за кадрова военна служба на офицерите и сержантите от Войските на Министерство на транспорта – 16 732.5 хил. лв.;
- финансиране на дейности по отбранително-мобилизационна подготовка на търговски дружества, на основание чл.23, ал.2 и 5 от Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България – 1 728.5 хил. лв.;
- финансиране на изграждането, поддържането, реконструкцията и модернизацията на далекосъобщителните обекти с отбранително предназначение и на инсталираните мощности за военно време от Стопанско предприятие “Далекосъобщителни обекти” – Българска телекомуникационна компания” ЕАД, на основание чл.94, ал.5 от Закона за далекосъобщенията – 2 150 хил. лв.

От централния бюджет са опуснати за проучвателни работи във връзка със замразяване на атомен реактор ИТР-2000 - 1 330.0 хил. лв., и средства за подпомагане на семейството на Нора Тошкова Комарова, вследствие трагичния инцидент в дискотека “Индиго” – 2.0 хил. лв.

Функция “Разходи, неклассифицирани в другите функции”

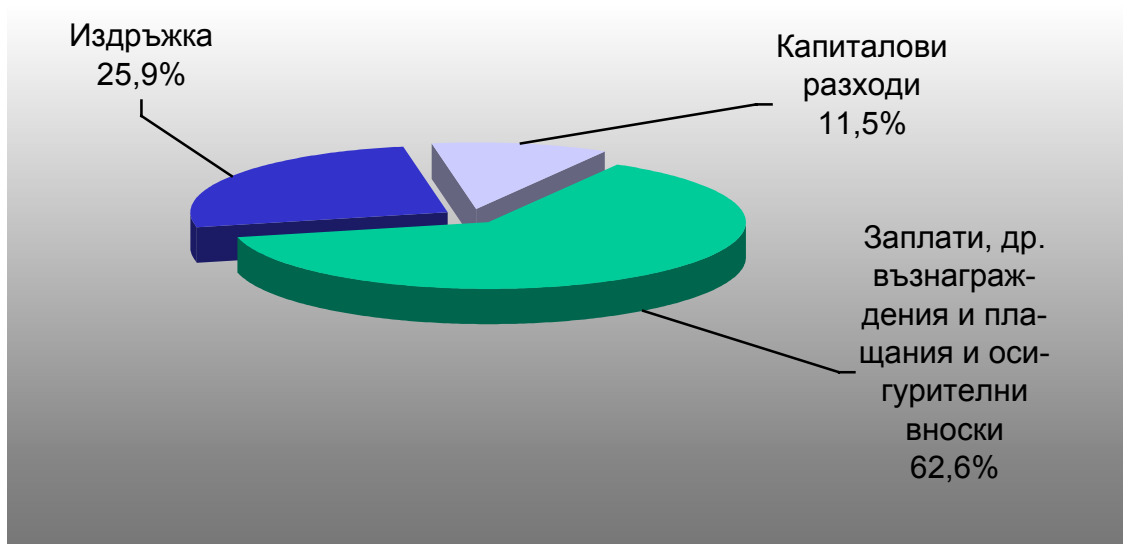
Разходите по тази функция на министерствата и ведомствата са свързани с изплащането на лихви по заеми. Утвърдените със ЗДБРБ за 2002 г. средства са в размер 30 144.6 хил. лв., по уточнен план - 26 943.5 хил. лв. а отчетените към 31.12.2002 г. - 23 911.8 хил. лв.

10. АНАЛИЗ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА КОНСОЛИДИРАНИЯ ДЪРЖАВЕН БЮДЖЕТ ПО ФУНКЦИЯ "ОТБРАНА И СИГУРНОСТ"

За 2002 г. на консолидирана основа са отчетени разходи за отбрана и сигурност в размер на 1 707. 3 млн. лв., от тях:

- по републиканския бюджет – 1 540. 4 млн. лв.;
- по бюджета на съдебната власт – 143.5 млн. лв.;
- по общинските бюджети – 21.7 млн.лв.;
- по извънбюджетните сметки и фондове – 1.7 млн. лв.

От своя страна разходите по републиканския бюджет могат да се разделят основно на разходи за финансово осигуряване на националната сигурност и отбрана, поддържането на обществения ред и отбранителния потенциал на страната (1 478.9 млн. лв.), издръжка на администрацията на затворите (59.5 млн. лв.) и капиталови разходи на съдебната власт (2 млн. лв.).

Най-голям дял в общите разходи за отбрана и сигурност имат средствата, отчетени по бюджетите на специалните министерства и ведомства (Министерство на отбраната, МВР, Национална служба за охрана и Национална разузнавателна служба) – 1 475 млн. лв., които представляват 112.8 % спрямо закона и 98.7% спрямо уточнения план.

Високият ръст на разходите за отбрана и сигурност за 2002 г. в сравнение с отчетените за предходната година (115.7%) се дължи основно на предоставените допълнителни средства

по бюджета на Министерството на отбраната във връзка с поетите ангажименти по подготовката и присъединяването на Република България към НАТО.

От общо разходите за отбрана и сигурност, отчетени по бюджетите на специалните министерства и ведомства, по най-общи икономически елементи, разходите за заплати, други възнаграждения и плащания и осигурителни вноски, свързани с личния състав представляват 62.6% (при 64.2% за 2001 г.), за издръжка – 25.9% (при 27.4% за 2001 г.) и за капиталови разходи – 11.5% (при 8.4% за 2001 г.)

Анализът на структурата на разходите показва, че в сравнение с предходната година разходите, свързани с личния състав, запазват високото си равнище като относителен дял спрямо общите. Отчетено е увеличаване на относителния дял на капиталовите разходи за сметка на намаляване относителния дял на средствата за издръжка и за заплати и свързаните с тях осигурителни вноски.

За финансово осигуряване през 2002 г. на дейностите по изпълнението на Националната програма за подготовка и присъединяване на Република България към Северноатлантическия съюз и на Годишната национална програма по Плана за действие за членство в НАТО са отчетени разходи в размер на 68.3 млн. лв., от тях 39.3 млн. лв. са капиталови разходи. По отделни ведомства разходите са отчетени, както следва:

- Министерство на отбраната – 65.0 млн. лв.;
- Министерство на външните работи – 0.87 млн. лв.;
- Министерство на вътрешните работи – 1.45 млн. лв.;
- Министерство на транспорта и съобщенията – 0.78 млн. лв.;
- Министерство на икономиката – 0.026 млн. лв.;
- Министерство на регионалното развитие и благоустройството – 0.05 млн. лв.;
- Министерски съвет – 0.16 млн. лв.

Средствата за дейностите на министерствата и ведомствата, ангажирани с подготовката и присъединяването на България към Северноатлантическите структури за сигурност, бяха насочени към осигуряването на следните ключови направления:

- Участие на страната ни в диалога с НАТО по въпросите на Плана за действие за членство, активни двустранни и многостранни консултации със страните членки на НАТО, както и съвместни дейности по линия на сътрудничество между страните-кандидатки за членство в НАТО;

- Консултантски и посреднически услуги, включително лобиране в полза на българската кандидатура за членство в НАТО, предшестваща срещата на високо равнище на НАТО в Прага, на която беше отправена покана към България за присъединяване към Алианса;
- Финансиране дейностите по линия на Министерството на отбраната: подготовка на способности за поемане и изпълнение на съюзническите задължения; постигане на по-добра съвместимост и изпълнение на поетите от Република България Цели за партньорство; участие на български подразделения в състава на международни мисии, Многонационалните мирни сили в Югоизточна Европа, операциите SFOR в Босна и Херцеговина и KFOR в Косово, както и в операцията в Афганистан ISAF; провеждане на политически диалог, консултации и изпълнение на дейности по линия на Евроатлантическия съвет за партньорство и Партньорство за мир;
- Финансово осигуряване на разходите за защитата и сигурността на класифицираната информация и за създаването на необходимата нормативна база и съвременно оборудване за обмена и съхранението на тази информация.

11. АНАЛИЗ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА БЮДЖЕТА НА СМЕТНАТА ПАЛАТА

По отчет Сметната палата реализира приходи за 2002 г. 3.5 хил. лв., които са главно от наем за ползване на ведомствени жилища, както и от продажба на тръжна документация, декларации за публичния регистър и други.

През 2002 г. са отчетени разходи общо 6 802.2 хил. лв., в това число текущи разходи в размер на 6 496.1 хил. лв. и 306.1 хил. лв. капиталови разходи.

От отчетените текущи разходи 3 958.9 хил. лв. са за заплати и възнаграждения на персонала нает по трудови правоотношения. В тези разходи на основание чл.2, ал.3 от ПМС №22/ 05.02.2002 г. за работната заплата в бюджетните организации и дейности са включени 302.7 хил. лв. допълнително материално стимулиране за работещите по трудови правоотношения към 31.12.2002 г., и 245.7 хил. лв. извънредна заплата, изплатена на основание приетите Вътрешни правила на Сметната палата.

За осигуряването на допълнителната нужда от средства за текущи разходи, на основание чл.34, ал.3 от Закона за устройството на държавния бюджет и по предложение на Сметната палата е извършена корекция по бюджета им за 2002 г. за сметка на намаление на капиталовите разходи, които стават 314 хил. лв.

Увеличението на част от параграфите за издръжка е във връзка с разходите, произтичащи от новия Закон за Сметната палата за застраховане на органите на палатата; срещи на президентите на сметните палати на страните членки в Европейския съюз и на страните, кандидатстващи за членство, разходи за материали и консумативи във връзка с разработването на одитните стандарти и указанията за тяхното прилагане, предоставяне информация от публичния регистър, както и съ-финансиране на част от разходите по изпълнението на туининг-проект BG/ 2000/IB/FI/05.

Капиталовите разходи са изпълнени на 97.5%, което показва, че са задоволени почти изцяло потребностите по поименните списъци за капиталовите разходи за 2002 г.

Предоставените през годината субсидии от централния бюджет са осигурили нормалното изпълнение на служебните задължения на разчетените 500 души щатен персонал.

С отчетените средства Сметната палата е изпълнявала специфическите си функции по Програма “Одитна дейност”.

12. АНАЛИЗ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА БЮДЖЕТА НА СЪДЕБНАТА ВЛАСТ

Отчетените приходи по бюджета на съдебната власт са 144 239.1 хил. лв., което представлява 118.4% спрямо ЗДБРБ за 2002 г. и 100.4% спрямо уточнения план. От тях 44 051.4 хил. лв. са приходи от дейността на органите на съдебната власт (съдебни такси), за които се отчита преизпълнение спрямо ЗДБРБ за 2002 г. в размер на 107.44%. Съгласно чл.2, ал. 6 от ЗДБРБ преизпълнението на приходите от дейността на органите на съдебната власт се разпределя по ред, определен от Висшия съдебен съвет.

Преведената субсидия за 2002 г. по бюджета на съдебната власт е в размер на 102 531.2 хил. лв. (123.65% спрямо ЗДБРБ за 2002 г. и 100% спрямо уточнения план).

Министерство на финансите е увеличило субсидията по бюджета на съдебната власт общо с 19 650 хил. лв., от които в изпълнение на:

- Решение на Министерския съвет № 678/ 22.10.2002 г. с 6 700 хил. лв. (в т.ч. текущи разходи 2 100 хил. лв. и капиталови разходи 4 600 хил. лв.);
- Решение на Министерския съвет № 852/ 20.12.2002 г. – 2 050 хил. лв. капиталови разходи за преустройство и ремонт на Съдебната палата в София;
- ПМС № 304/ 20.12.2002 г. – 10 900 хил. лв. текущи разходи (в т.ч. 7 000 хил. лв. за извършени, но неразплатени разходи и 3 900 хил. лв. за допълнително материално стимулиране в размер на 50% от средствата за заплати за работещите в органите на съдебната власт).

Анализирайки отчета за касовото изпълнение на разходите по бюджета на съдебната власт за 2002 г., размерът им възлиза на 143 459.7 хил. лв., което представлява 117.71% спрямо предвидените със ЗДБРБ за 2002 г. и 99.40% спрямо уточнения план. От тях направените отчисления към 31.12.2002 г. за фонд “Съдебни сгради” и фонд “Затворни сгради” са в размер на 2 003.7 хил. лв., които са под разчетените със закона.

Най-голям относителен дял от отчетените текущи разходи заемат разходите за заплати и възнаграждения на персонала, зает в съдебната система 67 738.7 хил. лв. или 46.57% от общия размер на разходите. Те представляват 116.42% спрямо предвидените със ЗДБРБ за 2002 г. и 89.38% спрямо уточнения план.

Разходи за социални осигуровки за 2002 г. са в размер на 19 615.5 хил. лв. (108.25% спрямо уточнения план).

За веществена издръжка разходите са в размер на 26 364.7 хил. лв. и представляват 137.26% спрямо програмата и 103.90% спрямо уточнения план. Това преизпълнение е компенсирано с реструктурирането на разходите по други параграфи.

Бюджетът на съдебната власт за 2002 г. е разчетен за осигуряване издръжката на 10 780 щатни бройки (9 979 средногодишни щатни бройки). Съгласно отчета към 31.12.2002 г. техният брой е 10 580, а средногодишните щатни бройки са 10 158, които представляват фактически заетите щатни бройки към края на 2002 г.

При изпълнението на бюджета на съдебната власт продължават трудностите, свързани с разплащането на задължения към държавни органи, свързани с осъществяването на съдебния процес към лица преки участници в съдебното производство по нормативно установен ред – служебни защитници, вещи лица, съдебни експерти. Изпълнението на бюджета показва, че са осигурени необходимите условия за нормално функциониране на органите на съдебната власт, като са спазени параметрите по отношения на заплати, социалноосигурителни плащания и разходите по издръжката, определени с макроикономическата рамка за 2002 г.

13. АНАЛИЗ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА КОНСОЛИДИРНИЯ БЮДЖЕТ НА ДЪРЖАВНОТО ОБЩЕСТВЕНО ОСИГУРЯВАНЕ

Собствените приходи в бюджета на социалното осигуряване към 31.12.2002 г. възлизат на 2 568 604.9 хил. лв., което е 95.96 % от годишния план на приходите по Закона за бюджета на Държавното обществено осигуряване за 2002 г. Приходите от осигурителни вноски са 2 442 751.7 хил. лв., или формират 72 % от собствените приходи, като 72% са от работодателите, а личните вноски са 20%.

Разходите са в размер на 3 590 106.7 хил. лв. Изпълнението на разходите спрямо заложените в Закона за бюджета на държавното обществено осигуряване за 2002 г. е 97.3%. Разходите за пенсии са 2 942 682.3 хил. лв. или 81.7% от общия размер на разходите.

Получените субсидии от Републиканския бюджет към 31.12.2002 г. са както следва:

- изплащане на социални пенсии, пенсии за особени заслуги към държавата и нацията, пенсии и добавки към тях - 105 481.4 хил. лв.;
- добавки към пенсиите на участниците и пострадалите от войните, както и наследниците, получаващи наследствена пенсия за загиналите в Отечествената война и др. - 17 532.4 хил. лв.;
- месечни добавки за деца - 130 040.4 хил. лв.;
- еднократни помощи при раждане - 6 491 хил. лв.;
- месечни добавки по чл.40 от Закона за защита, рехабилитация и социална интеграция на инвалидите (ЗЗРСИИ) - 3 569.1 хил. лв.;
- здравноосигурителни вноски за пенсионерите, които се трансферират към Националната здравноосигурителна каса - 156 908.1 хил. лв.;
- отбранително-мобилизационна подготовка - 23.5 хил. лв.;
- обезщетения по Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България – 500 хил. лв.;
- допълнителна субсидия от централния бюджет за покриване на недостига от средства по бюджета на Държавното обществено осигуряване (ДОО) – 616 041.1 хил. лв.;
- предоставени трансфери за фонд “Условия на труд” и фонд по (ЗЗРСИИ) са с общ размер 5 233.3 хил. лв.

Изплатените обезщетения и помощи за домакинства възлизат на 450 716.0 хил. лв. (12.52% от общите разходи), като от тях за обезщетения и помощи за безработица са изразходвани 154 323.8 хил. лв.

До началото на месец март 2002 г. от фонд “Професионална квалификация и безработица” (ПКБ) са изплащани помощи и обезщетения за безработица, след което с промяната на Кодекса за задължителното обществено осигуряване (КЗОО) и Закона за народното здраве изплащането на обезщетението се прехвърли към Националния осигурителен институт, а в Национална служба по заетостта остава изплащането на разходите за активната политика на пазара на труда.

Административните разходи за поддръжка на системата по социалното осигуряване са в размер на 41 051.2 хил. лв., в т.ч. разходи за издръжка 13 736.0 хил. лв., лихви по заема от Световна банка 1 493.9 хил. лв., разходи за членски внос и участие в Международната асоциация за социално осигуряване (МАСО) в размер на 57 хил. лв. За заплати на персонала, нает по трудови правоотношения са изплатени 16 008.5 хил. лв., в т.ч. допълнително материално стимулиране по чл.110, ал.11 от КЗОО в размер на 1 925.7 хил. лв. при заложили в бюджета за 2002 г. 2 000 хил. лв. Разходите, свързани с управлението на системата на ДОО представляват едва 1% от общия размер на разходите на ДОО.

Изпълнение на бюджета на Учителския пенсионен фонд

Приходите от **Учителският пенсионен фонд** са 20 502.5 хил. лв. или 108.9% от планираните за 2002 г. Приходите от осигурителни вноски са 17 134.7 хил. лв. (83.6% от общите приходи), а приходите от лихви по сročни депозити и държавни ценни книжа са в размер съответно на 614.3 хил. лв. и 2 726.3 хил. лв. Общо приходите от лихви представляват 16.3% от всички постъпления на Учителския пенсионен фонд.

Разходите за пенсии от Учителския пенсионен фонд са в размер на 1 486.8 хил. лв., а общите разходи са 1 568.9 хил. лв.

През разглеждания период са получени погашения по държавни ценни книжа в размер на 6 041.8 хил. лв. Същевременно новозакупените държавни ценни книжа са в размер на 8 423.7 хил. лв.

14. АНАЛИЗ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА БЮДЖЕТА НА НАЦИОНАЛНАТА ЗДРАВНООСИГУРИТЕЛНА КАСА

Бюджетът на Националната здравноосигурителна каса (НЗОК) за 2002 г. включва приходи в размер на 686 113 хил. лв. и разходи в размер на 548 932 хил. лв.

По отчет приходите за годината са в размер на 653 572.7 хил. лв. или 95.3 % спрямо годишния размер на предвидените по Закона за бюджета на Националната здравноосигурителна каса за 2002 г. Освен приходите от здравноосигурителни вноски в размер на 615 771.5 хил. лв., НЗОК отчита и постъпления от лихви по текущи банкови сметки и по срочни депозити в размер на 19 779.7 хил. лв., както и 17 719.9 хил. лв. приходи от глоби и санкции във връзка със събирането на здравноосигурителни вноски и изпълнението на сключените договори с изпълнителите на медицинска помощ.

Разходите по отчет възлизат на 585 084.6 хил. лв., което представлява 106.59% спрямо предвидените по Закона за бюджета на НЗОК за 2002 г. и 99.86 % спрямо тези по уточнения план, след направените корекции от Управителния съвет на НЗОК.

Извършените през 2002 г. разходи са съобразени с предвидените по Закона за бюджета на НЗОК. Най-голям дял от разходите заемат тези за здравноосигурителни плащания 564 795.2 хил. лв. или 115.97% спрямо одобрените със Закона за бюджета на НЗОК и 96.53 % от общия размер на разходите. Административните разходи (заплати, осигурителни вноски и издръжка) по отчет са 19 553.0 хил. лв., което представлява 78.43% спрямо предвидените по закон и 3.34% от общия размер. Текущите разходи през годината представляват 3.0% от приходите на НЗОК за 2002 г.

Основен дял в структурата на разходите заемат направените през годината здравноосигурителни плащания. При предвидени по закон 487 000 хил. лв. са изплатени 564 795.2 хил. лв., от които 232 501.8 хил. лв. са плащания за доболнична медицинска помощ, 93 275.6 хил. лв. са плащания за болнична помощ и 239 017.8 хил. лв. са разходи за лекарствени средства за домашно лечение. Най-голям е относителният дял на разходите за лекарствени продукти и консумативи 42 % от общо усвоените през 2002 г. средства за здравноосигурителни плащания. Поради създадите се диспропорции и затруднения с осигуряването на лекарства и консумативи за домашно лечение, особено през четвъртото тримесечие на 2002 г., за тази цел бяха използвани освен резерва за неотложни и непредвидени нужди, така и средствата, включени в чл.1, ал.2, т.3 от Закона за бюджета на

НЗОК за 2002 г. – “Прираст на резерва, съгласно чл.26, ал.1 от Закона за здравното осигуряване”.

С най-ниско относително и стойностно изражение са капиталовите разходи 736.4 хил.лв., или 0.13 % в структурата на общите отчетени от НЗОК разходи. Една от причините за това е, че цялото външно финансиране по линия на Заема в подкрепа на здравната реформа, както и съ-финансирането към него се отчита по бюджета на Министерството на здравеопазването.

15. АНАЛИЗ НА КАСОВОТО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА БЮДЖЕТА НА БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ

Чрез бюджета на Българска академия на науките (БАН) се осъществяват научните изследвания в областта на природните, инженерните, медико и агробиологическите науки, хуманитаристиката и обществознанието с цел осъществяване на научно-приложни изследвания за нуждите на националната икономика, устойчиво развитие на научния потенциал и умножаване на духовните и материални богатства на българския народ.

Със ЗДБРБ за 2002 г. е определен само трансфера (субсидията) на БАН чрез бюджета на Министерство на образованието и науката. Съгласно чл.11 от Закона за Българската академия на науките, същата има самостоятелен бюджет, който се формира от субсидии от държавния бюджет, утвърдени със закон от Народното събрание, и от собствени приходи.

През 2002 г. отчетените приходи по бюджета на Българска академия на науките са 19 669.0 хил. лв. и са значително повече от тези по уточнен план, което се дължи на увеличения размер на приходите от сключени международни договори.

В изпълнение на разпоредбите на Закона за Българската академия на науките, на същата със ЗДБРБ за 2002 г. е определена субсидия в размер на 46 780.5 хил. лв., която по уточнен план е променена на 49 620.5 хил. лв. Субсидията от републиканския бюджет на БАН е увеличена с оглед осигуряване на нормативно регламентираното изплащане на заплатите на заетите в нейната система. Изпълнението ѝ е в размер на 49 570.5 хил. лв. или 99.9%.

В системата на БАН са заети 8 326 щатни бройки.

По уточнен план са предвидени разходи в размер на 61 183.7 хил. лв., а са усвоени 66 830.7 хил. лв., или 109.2% Увеличението на разходите за наука е в резултат на преизпълнението на собствените приходи от сключени международни договори.

С тези средства се осигуряват научните изследвания в областта на научното обслужване на държавата и обществото, развитие и интеграция на научноизследователския потенциал и инфраструктура в европейското и научноизследователското пространство, развитие на националните ценности и идентичност, повишаване на конкурентноспособността на научноизследователския продукт, устойчиво развитие на научния потенциал.

За група “Наука” са предвидени разходи в размер на 60 329.7 хил.лв., а са усвоени 65 851.4 хил.лв. или изпълнението им е 109.1%.

За осъществяване дейностите по създаване условия за отдых на научните работници в Българска академия на науките са разходвани 144.2 хил. лв., отчетени в група “Почивно дело”. По група “Други дейности по икономиката” са отчетени разходи в размер на 818.5 хил.лв., в т. ч. 16.8 хил. лв. за капиталови разходи.

16. АНАЛИЗ НА КАСОВОТО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА БЮДЖЕТА НА БЪЛГАРСКА НАЦИОНАЛНА ТЕЛЕВИЗИЯ

На основание чл.62, ал.6 от Закона за радиото и телевизията, Управителният съвет на Българската национална телевизия (БНТ) утвърждава бюджета ѝ, като включва в него и определената със ЗДБРБ за 2002 г. субсидия в размер на 40 826 хил. лв. През 2002 г. са извършени четири актуализации на бюджета на БНТ, като при намаления обем на приходите се наложи оптимизиране на разходите.

Приходите на Българската национална телевизия за 2002 г. са в размер на 16 753.6 хил.лв. и са от рекламна дейност, спонсорство, технически услуги и приходи от почивно дело. Най-голям дял от общия обем приходи има рекламата - 73.5%.

Общите разходи на Българска национална телевизия по уточнен план са в размер на 60 033.4 хил. лв., а по отчет са 55 391.5 хил. лв. (изпълнение в размер на 92.3%). От тях за реализиране целите на БНТ, като национален обществен телевизионен оператор 55 015.6 хил.лв., норматив за час програма 2.5 хил. лв., а за издръжка почивните бази 371.2 хил. лв.

Средствата са изразходвани за подготовка, производство и излъчване на 19 228 часа телевизионна програма, като в това число 16 350 часа са били финансирани от субсидията. Планирането на обема телевизионна програма се извършва на база на издадените програмни лицензии за телевизионна дейност, и включват Програма – Канал 1, Програма ТВ България и четирите регионални програми.

За текущата издръжка на националната телевизия през отчетния период са изразходвани средства в размер на 34 701.6 хил. лв. или 62.65 % от общите разходи. Най-голям дял от тези разходи са разходите за телекомуникационни и пощенски услуги 12 277.5 хил. лв., или 22.16% от общите разходи, в т.ч. 10 478.3 хил. лв. изплатени такси за излъчване на телевизионна програма

През 2002 г. е излъчена програма в размер на 19 441 часа, от които: 8 711 часа по Канал1; 4 459 часа по сателитния канал; и 6 271 часа регионалните програми.

В края на отчетния период заетите са 1 942 щатни бройки, от които 1 937 по трудови правоотношения, 4 членове на Управителния съвет и 1 бройка - генерален директор. По отчет разходите за заплати и възнаграждения са в размер на 10 916.6 хил. лв., в т.ч. за материално стимулиране, съгласно правилата за формиране на работната заплата в Българска национална телевизия, както и от икономии на средства за работна заплата 726.5 хил. лв.

Основните специфични разходи, свързани с осъществяване на целите и реализиране на програмите на БНТ за 2002 г. са разходите, свързани с производството и закупуването на телевизионна програма. По отчет тези разходи са в размер на 13 861.9 хил. лв. и са 25.02% от общите разходи, в т. ч.:

- за филмопроизводство - 1 517.2 хил. лв.;
- за постановки - 163.7 хил. лв.;
- отстъпени права за излъчване на чужди програми - 2 479.7 хил.лв.;
- отстъпени права за излъчване на бълг.програми - 962.0 хил.лв.;
- европейски и световни първенства - 1 720.0 хил. лв.;
- международни трасета и уналатерали - 1 204.3 хил. лв.;
- външни продукции и копродукции - 4 506.0 хил.лв.;
- авторско право - 1 309.1 хил. лв.

В изпълнение на чл.44, ал.3 от ПМС № 1/ 04.01.2002 г. за изпълнението на държавния бюджет на Република България за 2002 г. на БНТ не се утвърждава лимит за капиталови разходи с източник на финансиране собствени бюджетни средства. В тази връзка предвидените средства за капиталови разходи от собствени източници за 2002 г. са в размер на 2 512.6 хил. лв. и са изразходени за основен ремонт, придобиване на оборудване, машини и съоръжения, за стопански инвентар и други разходи, свързани с функционирането на телевизията.

Одобрената субсидия за 2002 г. в размер на 40 826 хил. лв. е преведена в пълен размер.

Съгласно чл.70, ал.6 от Закона за радиото и телевизията, неизразходваните средства по бюджета на Българска национална телевизия се включват за следващата година. Към 31.12.2002 г. остатъкът по бюджета на БНТ е в размер на 4 603.4 хил. лв.

17. АНАЛИЗ НА КАСОВОТО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА БЮДЖЕТА НА БЪЛГАРСКО НАЦИОНАЛНО РАДИО

На основание чл.62, ал.6 от Закона за радиото и телевизията, Управителният съвет на Българското национално радио (БНР) утвърждава бюджета на радиото, като включва в него и определената със ЗДБРБ за 2002 г. субсидия в размер на 31 888.4 хил. лв., в т.ч. 400 хил. лв. субсидия за капиталови разходи и определен норматив за час програма 428 лв.

Отчетените приходи са в размер на 1 450.8 хил. лв. и са от рекламна, издателска, импресарска дейност и технически услуги.

По уточнен план общите разходи за реализиране на целите на БНР като национален обществен радиооператор възлизат на 33 941.3 хил. лв., а по отчет са 31 890.1 хил. лв. (94% изпълнение).

Осъществяването на националните цели на БНР е свързано с разходи за подготовка, производство и излъчване на 74 253 часа радио програма. Планирането на обема радио програма е в съответствие с издадените програмни лицензии за радио дейност и включват Програма "Хоризонт", Програма "Христо Ботев", Радио "България" и регионални програми.

През 2002 г. е излъчена програма в размер на 74 253 часа, от която: 8 760 часа по Програма "Хоризонт", 8 760 часа по Програма "Христо Ботев", 21 081 часа по Радио "България" и 35 652 часа регионални програми.

В края на отчетния период заетите са 1 544 щатни бройки.

По отчет разходите за заплати и възнаграждения са в размер на 8 059.3 хил. лв., в т.ч. за материално стимулиране, съгласно правилата за формиране на работната заплата в Българско национално радио, както и от икономии на средства за работна заплата (805.3 хил. лв.).

За издръжка на националното радио през отчетния период, в т.ч. за подготовка, създаване и излъчване на радио програма са изразходвани средства в размер на 18 635 хил.лв. или 58.44 % от общите разходи. Най-голям дял от тях са разходите за телекомуникационни и пощенски услуги 14 826.7 хил. лв., или 46.49 % от общите разходи, в т.ч. 13 645.8 хил. лв. изплатени такси за излъчване на радио програма. За някои специфични разходи, свързани с реализирането на програмите на БНР за 2002 г. са планирани общо 256.1 хил. лв. По отчет тези разходи са в размер на 245.9 хил. лв. в т.ч. авторско право 170 хил. лв.

В изпълнение на чл.44, ал.3 от ПМС № 1/ 04.01.2002 г. за изпълнението на държавния бюджет на Република България за 2002 г. на Българско национално радио не се утвърждава

лимит за капиталови разходи с източник на финансиране собствени бюджетни средства. Предвидените средства за капиталови разходи от собствени източници за 2002 г. са в размер на 795.4 хил. лв., от които 400 хил.лв. от субсидията за капиталови разходи. Тези средства са изразходени за основен ремонт, придобиване на оборудване, машини и съоръжения, за стопански инвентар и други разходи, свързани с функционирането на радиото.

Одобрената субсидия за 2002 г. в размер на 31 888.4 хил. лв. е преведена в пълен размер.

Съгласно чл.70, ал.6 от Закона за радиото и телевизията, неизразходваните средства по бюджета на БНР се включват за следващата година. Към 31.12.2002 г. остатъкът по бюджета на Българско национално радио е в размер на 2 051.6 хил. лв.

18. АНАЛИЗ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА БЮДЖЕТА НА ДЪРЖАВНИТЕ ВИСШИ УЧИЛИЩА

Приходите на държавните висши училища са в размер на 131 550 хил. лв. Най-голямата част от тях (90%) са от семестриални такси на студентите и от платените магистратури.

Отчетените разходи на висшите училища за 2002 г. възлизат на 315 298.7 хил. лв., и са изразходвани за финансиране на учебната и научно-изследователската дейност в държавните висши училища, както и социално-битовите разходи на студентите и докторантите.

Изпълнението на субсидията за висшите училища за изминалата година е средно 96%. С предоставената субсидия на държавните висши училища са изплатени заплатите и социално-осигурителните плащания за годината, стипендиите на студентите, издръжката на обучението и капиталовите разходи.

Държавните висши училища осъществяваха дейността си с 24 267 средногодишни щатни бройки, в т.ч. 21 829 средногодишни щатни бройки разчетна численост на персонала (финансирана от държавния бюджет). Спрямо уточнения план средногодишните щатните бройки са намалени по отчет с 1 409 бройки, и средно-приравнения брой студенти също е намален с 6 988 бройки. Във връзка с упоменатите по-горе намаления на числеността на персонала и броя на студентите се наблюдава преструктуриране на държавните висши училища по професионални направления и специалности. Числеността на персонала във висшите училища не се регламентира, а се използва само като разчетна величина за определяне средствата за заплати.

19. АНАЛИЗ НА КАСОВОТО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ОБЩИНСКИТЕ БЮДЖЕТИ И ВЗАИМООТНОШЕНИЯТА ИМ С ЦЕНТРАЛНИЯ БЮДЖЕТ

При първоначален разчет на собствените приходи в консолидираната фискална рамка за 2002 г. на основата, на която е приет ЗДБРБ за 2002 г. в размер на 1 337 745.2 хил. лв., на сесия на общините са утвърдени по общинските бюджети собствени приходи в размер на 1 334 823.8 хил. лв. В тази сума не са включени собствените приходи на две общини, чиито общински съвети не приеха бюджети за 2002 г. – Бургас и Камено. Като изключим за съпоставимост собствените приходи на тези общини и от разчета по консолидираната фискална рамка, числата показват, че по общинските бюджети са утвърдени собствени приходи повече с 51 359.2 хил. лв., изразено в процент увеличението спрямо разчета е 4%.

Отчетените собствени приходи към 31.12.2002 г. по общинските бюджети възлизат на 1 446 592.9 хил. лв. или в повече от прогнозата с 108 847.7 хил. лв., което в процент е 108.1%. Най-съществената част от преизпълнението са дължи на преизпълнението на собствените приходи на Столична община с 45 441.9 хил. лв., община Варна с 8 775.5 хил. лв. и община Несебър с 8 078.8 хил. лв. Същевременно в 66 общини има неизпълнение на собствените приходи. По реда на § 24 от ПЗР на ЗДБРБ за 2002 г. бяха коригирани бюджетните взаимоотношения на общините с централния бюджет с размера на очакваното преизпълнение/ неизпълнение на собствените приходи. На национално ниво компенсирания размер на сумата, с която се измениха бюджетните взаимоотношения в изпълнение на посочената разпоредба е намаление с 46 339.5 хил. лв.

ЗДБРБ за 2002 г. утвърждава бюджетните взаимоотношения на общините с централния бюджет в размер на 432 587.7 хил. лв., от които обща субсидия 366 562.4 хил. лв., целева субсидия за капиталови разходи 135 000 хил. лв., целева субсидия за социални помощи 153 399.8 хил. лв. и вноски в централния бюджет 222 374.5 хил. лв.

Към 31.12.2002 г. уточнените бюджетни взаимоотношения на общините са в размер на 692 746.4 хил. лв., от които обща субсидия 590 148.4 хил. лв., целева субсидия за капиталови разходи 144 049.1 хил. лв., целева субсидия за социални помощи 160 939.4 хил. лв. и вноски в централния бюджет 202 390.5 хил. лв.

Направените през годината промени са общо компенсирани увеличение в размер на 260 158.7 хил. лв., от които в увеличение на общата субсидия (намаление на вноската)

243 570.0 хил. лв., в увеличение на целевата субсидия за капиталови разходи 9 049.1 хил. лв. и в увеличение на целевата субсидия за социални помощи 7 539.6 хил. лв.

На 28.06.2002 г. Министерство на финансите и Националното сдружение на общините в Република България подписаха Програма за постепенно намаляване и ликвидиране на неразплатените разходи на общините за 2002 г., в която беше предвидено на общините да се предоставят постепенно общо средства в размер на 219.6 млн. лв., които Министерство на финансите осигури до края на годината в пълен размер. Допълнително над Програмата на общините бяха предоставени още 43 млн.лв.

Основните промени по бюджетните взаимоотношения на общините с централния бюджет по Програмата за постепенно намаляване и ликвидиране на неразплатените разходи на общините за 2002 г. са:

- По ПМС № 51 от 05.03.2002 г. за предоставяне на средства от централния бюджет за изплащане на неразплатени социални помощи по Указа за насърчаване на раждаемостта към 31.12.2002 г. общата компенсирана сума е (+/-) 3 304.1 хил. лв., в т.ч. 826.0 хил. лв. в увеличение на общата субсидия /намаление на вноската/ и 2 478.1 хил. лв. в увеличение на целевата субсидия за социални помощи.;
- На основание чл.34, ал.1 от Закона за устройството на държавния бюджет и писмо № 04-13-137/ 12.04.2002 г. на Министерство на труда и социалната политика са предоставени на общините средства за допълнителни щатни бройки във функция “Дейности и служби по социалното осигуряване и заетостта” в размер на 3 026.5 хил. лв.;
- В изпълнение на чл.1 т.1 на ПМС № 182/ 09.08.2002 г. за предоставяне на допълнителни средства от централния бюджет за 2002 г. по бюджетите на общините в увеличение на общата субсидия (намаление на вноската) - средства в размер на 40 232.9 хил. лв.;
- По ПМС № 269/ 26.11.2002 г. за предоставяне на допълнителни средства от централния бюджет по бюджетите на общините в увеличение на общата субсидия (намаление на вноската) - 139 100 хил. лв.;
- По ПМС № 309/ 20.12.2002 г. за предоставяне на допълнителни средства от централния бюджет по бюджетите на общините в увеличение на общата субсидия (намаление на вноската) - 33 900 хил. лв.

Извън Програмата за постепенно намаляване и ликвидиране на неразплатените разходи на общините за 2002 г. на общините са предоставени:

- Допълнителни средства във функция “Образование” за компенсиране несъкратената численост на персонала в размер на 5 961.8 хил. лв.;
- По ПМС № 300/ 14.12.2002 г. за изплащане на неразплатени социални помощи - в размер на 6 960.0 хил. лв. в т.ч. в увеличение на общата субсидия (намаление на вноската) 1740.0 хил. лв. и 5 220 хил. лв. в увеличение на целевата субсидия за социални помощи;
- По ПМС № 297/ 14.12.2002 г. за изплащане на еднократно допълнително възнаграждение в размер на 50% от месечна брутна работна заплата в увеличение на общата субсидия (намаление на вноската) – 30 041 хил. лв.

През годината са извършени и други промени по бюджетите на общините. На основание ПМС № 1/ 04.01.2002 г. за изпълнението на държавния бюджет на Република България за 2002 г. и в изпълнение на чл.182, ал.1 и чл.183, ал.1 от Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България са предоставени средства по бюджетите на общините под формата на обща субсидия от централния бюджет (намаление на вноската) в размер на 3 375.8 хил. лв., в т.ч. за пътни разходи за явяване на наборници на медицински прегледи 250 хил. лв. и 3 125.8 хил. лв. за медицински прегледи на наборници.

На основание чл. 21, ал. 2 от ПМС №1/ 04.01.2002 г. за изпълнението на държавния бюджет на Република България за 2002 г. и в изпълнение на чл. 51 от Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България на общините са предоставени средства за дежурни за 2002 г. в размер на 5 100.0 хил. лв.

За лекарства на ветерани от войните по Наредба №17/ 2000 г. - 509.2 хил. лв.

По Закона за закрила на детето в увеличение на общата субсидия (намаление на вноската) - 68.5 хил.лв.

За физкултура по ПМС № 129/ 2000 г. в увеличение на общата субсидия (намаление на вноската) – компенсираната сума е (+ -) 1 323.5 хил. лв.

В изпълнение на § 24 от ПЗР на ЗДБРБ за 2002 г. за компенсиране на преизпълнението/ неизпълнението на приходите от данък върху доходите на физическите лица и данък печалба за общините в намаление/ увеличение на общата субсидия (увеличение/ намаление на вноската) компенсираната сума е – 46339.5 хил. лв.

За допълнителни трудови възнаграждения на учителите по Наредба №3 на Министерство на образованието и науката в увеличение на общата субсидия (намаление на вноската) – компенсираната сума е 25 079.2 хил. лв.

По ПМС №158/ 23.07.2002 г. капиталови разходи за училища и обслужващи звена в увеличение на целевата субсидия за капиталови разходи - средства в размер на 5 007.5 хил.лв.

По ПМС №226/ 01.10.2002 г. капиталови разходи за училища и обслужващи звена в увеличение на целевата субсидия за капиталови разходи - 1 500.0 хил. лв.

Други допълнителни средства за капиталови разходи за училища и обслужващи звена в увеличение на целевата субсидия за капиталови разходи в размер на 2 461.6 хил. лв.

Други корекции – компенсиранията сума е – 453.4хил.лв.

При разчет на разходите за общините по ЗДБРБ за 2002 г. в размер на 1 904 600.4 хил. лв., приетите от общинските съвети бюджетни разходи са в размер на 1 846 691.9 хил. лв., с 12 798.7 хил. лв. (0.69%) по-малко спрямо разчета. (без общините Бургас и Камено).

Изпълнението на разходите към 31.12.2002 г. е в размер на 2 291 372.8 хил. лв., което е в повече спрямо прогнозните разходи по закон с 386 772.4 хил. лв. Тези допълнителни разходи са осигурени главно от увеличение на общата субсидия 223 514 хил. лв., за сметка на преизпълнение на собствените приходи в размер на 108 847.7 хил. лв., от трансфери между бюджетни и извънбюджетни сметки в размер на 14 417.5 хил. лв. и друго финансиране.

За създаване на условия за нормално финансиране на бюджетните дейности през 2002 г. на определени общини с недостиг на бюджетни приходи, се отпуснаха временни безлихвени заеми в размер на 5 791.9 хил. лв., от които към 31.12.2002 г. са възстановени 1 651.0 хил. лв., а 4 140.9 хил. лв. остават дължими към края на годината. За 2002 г. общините не са внесли дължими вноски в централния бюджет в размер на 28 071.2 хил. лв.

По отчетите за касовото изпълнение на общините към 31.12.2002 г. 12 общини не са актуализирали приходните си параграфи, а 45 общини са посочили преразходи по разходните параграфи, спрямо гласуваните от общинските съвети бюджетни кредити, с което са нарушили финансовата дисциплина.

Към 31.10.2002 г. общините отчитат неразплатени разходи в размер на 186 102.9 хил. лв., от които за държавни дейности 105 173.5 хил. лв. и за общински дейности 80 929.4 хил.лв.

С ПМС № 269/ 2002 г. правителството одобри допълнителни средства за разплащане на неразплатените разходи в размер на 139 100 хил. лв., от които покриващи изцяло неразплатените държавни дейности към 31.10.2002 г., без капиталови разходи, -103 402.5 хил. лв. и частично общинските дейности 35 697.5 хил. лв. Средствата са преведени през месец ноември. Въпреки това общините приключиха с неразплатени разходи към 31.12.2002 г. в размер на 97 293.1, от които в държавните дейности 35 547.1 хил. лв. и в общинските

дейности 61 746 хил. лв. За същия период на 2001 г. неразплатените разходи са 124 250.1 хил. лв. или с 26 957 хил. лв. в повече.

Към 31.12.2002 г. общините са приключили с наличност в размер на 34 161.1 хил. лв., а за същия период на 2001 г. наличността е била 28 261.8 хил. лв., или с 5 899.3 хил. лв. повече. Наличността по извънбюджетните сметки и фондове на общините към 31.12.2002 г. е 54 563.7 хил. лв., а към 31.12.2001 г. 53 922.1 хил. лв.

20. НАЦИОНАЛЕН ФОНД КЪМ МИНИСТЕРСТВО НА ФИНАНСИТЕ

Националният фонд (НФ) към Министерство на финансите е създаден като централен съкровищен орган за средствата, отпускани от Европейския съюз на страната по пред-присъединителните инструменти ФАР, САПАРД и ИСПА. Той отговаря за цялостното финансово управление на средствата, включително и на националното съ-финансиране по програмите.

Изпълнението на проектите по пред-присъединителните инструменти се извършва от Изпълнителни агенции (по смисъла на съответните финансови меморандуми/ споразумения и на Меморандума за създаване на Националния фонд). За целите на отчетността и касовото изпълнение всички активи, пасиви, приходи, разходи и операции на Националния фонд се третират, като отделна консолидационна единица, независимо че Изпълнителните агенции организационно и юридически са в състава на други министерства и ведомства.

Постъпилите по извънбюджетни сметки на Националния фонд средства по пред-присъединителните инструменти на Европейския съюз за 2002 г. са 246.7 млн. лв., което е 49% от заложените приходи на Националния фонд в консолидирания държавен бюджет, а приходите от лихви са 5.4 млн. лв., което е 268% от заложените приходи от лихви. Важно е да се отбележи, че скоростта и ритмичността на постъпването на средствата от Европейския съюз в рамките на одобрените годишни квоти за България зависи единствено от скоростта и ритмичността на усвояване на средствата от Изпълнителните агенции. От държавния бюджет са постъпили 55 млн. лв. или 56% от предвидените за 2002 г.

Общите разходи по трите пред-присъединителни инструмента, заложен в консолидирания държавен бюджет за 2002 г., са 469 млн. лв., като от тях са изразходвани 230.5 млн. лв. или 49%. Направените капиталови разходи са 65.3% от общите, разходите за текуща издръжка са 32.2%, субсидиите 2.3% и разходите за заплати 0.2%.

Разходите се разпределят по пред-присъединителните инструменти както следва:

- **Програма ФАР** – изразходвани са 203.3 млн. лв. представляващи 88% от общите разходи. Основната цел на програмата е укрепване на българските институции, хармонизиране на българското законодателство с това на Европейския съюз и стимулиране на пограничните райони. Значителен дял от разходите по програма ФАР в размер на 15% или 30 млн. лв., заемат вноските на Република България за участие в програмите и агенциите на ЕС.

- **Програма САПАРД** – изразходвани са 26.5 млн. лв. или 11% от общите извършени разходи. Основната цел на програмата е стимулиране на земеделието и развитието на селските райони в България.
- **Програма ИСПА** – изразходвани са 700 хил. лв. или 0.3% от общите разходи. Области на приложение на програмата са предимно големи екологични проекти и проекти в транспортната инфраструктура с цел достигане на критериите за присъединяване в Европейския съюз. До момента по програмата са платени едва 700 хил. лв., или 0.07% от ресурсите предоставени на разположение на страната чрез подписани финансови меморандуми, които са в размер на 1030 млн. лв.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

България продължи да напредва в постигането на устойчив икономически растеж и висок жизнен стандарт, които са ключови цели в икономическата програма на правителството. През 2002 г. бе провеждана предпазлива фискална политика, насочена към укрепване на макроикономическата стабилност и паричния съвет, към стимулиране растежа на частния сектор, към укрепване мрежата на социална сигурност и към намаляване на дълготрайната безработица.

Изпълнението на държавния бюджет за 2002 г. отразява провежданата от правителството политика, насочена към изпълнение на ангажиментите, поети с неговата програма за управление. Фискалната политика, предопределена от валутния борд и важните структурни промени осигури изпълнението на основните бюджетни параметри, постигането на макроикономическа стабилност и създаване условия за растеж.

В изпълнението на данъчните приходи за 2002 г. се отразява провежданата от правителството политика на намаляване данъчната тежест и разширяване на данъчната основа в областта на преките данъци и плавно преместване на относителната данъчна тежест от преки към косвени данъци, в рамките на поддържане на нисък бюджетен дефицит.

По-ниските лихвени плащания, както и преизпълнението на приходите по републиканския бюджет бяха използвани за удовлетворяването на приоритетни потребности в бюджетния сектор, включително изчистване на просрочени плащания на общини и болници.

Разумната и добре осмислена бюджетна политика в условията на натрупани просрочия от минали години, основно в системите на здравния сектор и общинските бюджети, активната политика по управлението на дълга, намирането на баланс при реализирането на

положителните ефекти в процеса на изпълнение на бюджета са характерни за бюджетната 2002 г.

През 2002 г. реалният ръст на БВП достигна 4.8 %. Дефицитът по външната текуща сметка намаля до 4.4 % от БВП, в отражение на по-ниските лихвени плащания, по-високия износ и постъпленията от туризма на фона на слабото търсене на външните пазари. Беше постигнато устойчиво понижаване на инфлацията.

През отчетния период бюджетният дефицит по консолидирания държавен бюджет бе ограничен до 0.65% от БВП, при разчет 0.8% от БВП, като резултат от провеждането на активна политика на фискално управление, насочена към изпълнението на заложените стойности на основните бюджетни параметри в съответствие с фискалните цели и предвидените нива на приходите. Размерът на фискалния резерв достигна до 3 335.7 млн. лв., като гарантира гъвкаво управление от страна на правителството, в случай на неблагоприятно развитие на световната икономика.

Бяха предприети редица административни мерки, насочени към подобряване събираемостта на данъчните приходи, включващи приемането на закон за създаването и функционирането на Национална агенция за приходите, внедряването на вътрешна информационна система, пряко свързана с НОИ, усъвършенстването на координацията на работата между данъчната администрация и тази на НОИ, законодателните промени свързани с промяна начина на плащане на ДДС и акциз при внос на стоки, с оглед ефективен контрол от страна на митническите органи, създаването и функционирането на мобилни митнически групи към Агенция “Митници”, с оглед борбата с корупцията и митническите измами, въвеждането през 2002 г. на “ДДС-сметка” за получаване и плащане на сумите от ДДС, която от 2003 г. е задължителна за прилагане от данъчно регистрираните лица.

През 2002 г. приключи работата по проект “Реформа на бюджетния сектор в България и усъвършенстване на процесите на планиране и съставяне на бюджета” на Министерството на финансите и председателителната програма МАТРА на холандското правителство, с който стартира обсъждането на оптимизацията на бюджетния цикъл. Резултатите от работата по проекта са отразени в Решение №96/ 2002 г. на МС за бюджетната процедура 2003 г. Така бяха поставени новите изисквания пред министерствата и ведомствата за подготовка на бюджетите им, съгласно планираните от тях стратегически цели и политики, насочени към поемането на отговорност за управлението на средствата, тяхното разпределяне в

съответствие с конкретните резултати, повишаване прозрачността и подобряване отчетността в бюджетния сектор.

Постигнатата през 2002 г. макроикономическа стабилност създаде условия за продължаване на реформата по реструктуриране и оптимизиране на публичния сектор и оттегляне на държавата от редица дейности и услуги при стимулиране навлизането на частния сектор в тях, реструктуриране на публичните разходи с оглед на тяхното рационализиране и повишаването на тяхната ефективност.

Приложение:

- 1. Отчет на държавния бюджет за 2002 г.***
- 2. Отчет на консолидирания държавен бюджет за 2002 г.***

МИНИСТЪР: